

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยทำการศึกษาเอกสาร ตำรา คู่มือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักเรียนนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยนำเสนอเป็นลำดับดังนี้

1. หลักการจัดการศึกษานอกระบบและปรัชญาการศึกษาที่เกี่ยวกับการศึกษานอกระบบ

2. การจัดการศึกษาพื้นฐานนอกระบบโรงเรียน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

3. ความพึงพอใจ

4. การจัดกระบวนการเรียนรู้ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม

อัธยาศัย

5. บริบทและบทบาทหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

อำเภอวังทอง จังหวัดกาฬสินธุ์

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยในประเทศ

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักการการจัดการศึกษานอกระบบและปรัชญาการศึกษาที่เกี่ยวกับการศึกษานอกระบบ

1. หลักการของการจัดการศึกษานอกระบบ

หลักการจัดการศึกษานอกระบบ ยึดหลักการและความมุ่งหมายโดยภาพรวมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ควบคู่กับหลักการการศึกษานอกระบบ หลักความเสมอภาค การมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบ กระบวนการเรียนรู้ ความหลากหลาย ความยืดหยุ่น การบูรณาการ การกระจายอำนาจ เพื่อให้การศึกษานอกระบบเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ความเชื่อพื้นฐานของการจัดการศึกษานอกระบบ เป็นความเชื่อที่แสดงจุดยืนอย่างชัดเจนว่า การศึกษาอาจเกิดขึ้นได้ทุกหนทุกแห่ง ไม่เฉพาะในโรงเรียนเท่านั้น การศึกษานอกระบบอาจพิจารณาได้ 2 มิติ (สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. 2547: 12-14) คือ

1.1 มิติที่ 1 เป็น การศึกษาที่จัดขึ้นนอกเหนือจากที่จัดในโรงเรียน โดยมีหลักสูตรวิธีการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลเช่นเดียวกัน แต่ก็มีความยืดหยุ่นสามารถปรับให้เหมาะสมกับสภาพของชุมชน ผู้เรียนสามารถนำเนื้อหาจากสภาพแวดล้อม หรือความต้องการของผู้เรียนมากำหนดเป็นหลักสูตรก็ได้ แนวคิดดังกล่าวให้ความสำคัญกับความเป็นมนุษย์ที่มี

เลือดเนื้อ มีชีวิต จิตใจ มีอารมณ์ มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ มีเสรีภาพที่จะเลือกและตัดสินใจ สามารถรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนตัดสินใจ เป็นมนุษย์ที่พัฒนาได้ด้วยตนเอง มิใช่เครื่องจักรหรือผู้ จำนวนที่จะถูกใครบังคับขึ้นนำได้ โดยไม่ยินยอม มนุษย์เป็นผู้ที่สามารถคิดเองได้ สามารถคิดเป็น รู้จักผิดชอบชั่วดี ประเด็นสำคัญคือ มนุษย์สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มิใช่ถูกสอน เมื่อเขาปรารถนาที่จะเรียน ก็จะชวนขวายที่จะเรียน และสามารถเรียนรู้ได้อย่างลึกซึ้งจนนำความรู้นั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัว และชุมชนของตนได้

1.2 มิติที่ 2 เป็น การศึกษาที่จัดขึ้นสำหรับผู้ที่อยู่นอกระบบโรงเรียน เป็นผู้ที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการที่โรงเรียนจัดให้ได้ โดยข้อจำกัดต่าง ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนทางด้านร่างกาย จิตใจ ที่สำคัญคือส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่ ซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ในการใช้ชีวิตและการทำงานมาระดับหนึ่ง สามารถรับผิดชอบตนเองได้ การจัดการศึกษาจึงใช้หลักการสอนผู้ใหญ่ (Andragogy) เป็นหลักการสำคัญ นั่นก็คือ เป็นการจัดการศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และครูผู้สอนในการวางแผนการเรียนร่วมกัน ต้องเข้าใจเหตุผลของการเรียน มีเป้าหมายของการเรียนที่ชัดเจน ผู้เรียนสามารถเลือกวิธีเรียนที่เหมาะสมกับตนเองได้ ผู้เรียนจึงเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ที่จะร่วมตัดสินใจกับกลุ่มเพื่อนและ ครูว่าจะเรียนอะไร อย่างไร มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนของตนเอง ผู้จัดการศึกษาสำหรับผู้ที่อยู่นอกระบบโรงเรียนจะต้องเข้าใจธรรมชาติ จิตใจและอารมณ์ของกลุ่มเป้าหมายและจัดโอกาสให้เรียนด้วยตนเอง เรียนจากของจริง เอาความรู้และประสบการณ์จากการทำงานมาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ด้วยการออกแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่าง บุคคล ทั้งด้านร่างกาย ความคิด จิตใจ สติปัญญา และสภาพแวดล้อม

1.3 ความเชื่อพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งของการจัดการศึกษานอกระบบ ซึ่งเป็นลักษณะที่โดดเด่นของประเทศไทย คือ ความเชื่อที่ว่ามนุษย์ทุกคนต้องการความสุขเป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิต การคิดตัดสินใจ การเลือกกระทำหรือไม่กระทำใด ๆ ล้วนใช้เหตุผล ข้อมูล ประกอบการคิดอย่างรอบด้านอย่างน้อย 3 ด้าน คือ ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ทั้งด้านร่างกาย สุขภาพ อารมณ์ จิตใจ ฐานะความเป็นอยู่ ข้อมูลเกี่ยวกับสังคม ทั้งสังคม วัฒนธรรม ประเพณีและสภาพแวดล้อมทางกายภาพต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลทางวิชาการคือความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจนั้น ๆ การคิดแบบคิดเป็นจึงเป็นการใช้ข้อมูลประกอบการคิดอย่างรอบด้าน นำมาสู่การตัดสินใจเลือกที่จะเชื่อ เลือกที่จะกระทำ โดยสามารถอธิบายเหตุผลของตนเองได้ ซึ่งความคิดของแต่ละคนไม่จำเป็นต้องเหมือนกันเสมอไป การจัดการศึกษานอกระบบ จึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง หัวใจสำคัญ คือการยอมรับและเคารพในการตัดสินใจของผู้เรียน ซึ่งเป็นรากฐานของความเป็นประชาธิปไตย ในระดับพื้นฐานด้วย

1.4 กลุ่มเป้าหมายการศึกษานอกระบบส่วนมากเป็นเยาวชนและผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นผู้มีวุฒิภาวะ มีประสบการณ์ มีความรับผิดชอบในการประกอบอาชีพ ดูแลครอบครัว และมีข้อจำกัดมากมายในการเรียนรู้ ซึ่งลักษณะดังกล่าวทำให้การจัดการกระบวนการเรียนรู้ไม่เหมือนกับเด็ก เพราะมีอะไรที่แตกต่างกันหลายอย่าง เช่น ความคิดอ่าน ประสบการณ์ ความพร้อม การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องให้สอดคล้องกับความต้องการและ ธรรมชาติของผู้เรียน

ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม นำความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน และส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.5 การศึกษานอกระบบเป็นกระบวนการของการศึกษาตลอดชีวิต มีภารกิจสำคัญที่มุ่งให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะการศึกษาพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตตามมาตรฐานของสังคมซึ่ง เป็นสิทธิที่คนทุกคนพึงได้รับ นอกจากนี้ยังจะต้องได้รับการศึกษาที่ต่อเนื่องจากการศึกษาพื้นฐานนำความรู้ ไปพัฒนาอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาชุมชนและสังคมในที่สุด

1.6 การจัดกระบวนการเรียนรู้ การศึกษานอกระบบจึงยึดหลักการสำคัญ 5 ประการ คือ หลักความเสมอภาคทางการศึกษา หลักการพัฒนาตนเองและการพึ่งพาตนเอง หลักการบูรณาการการเรียนรู้และวิถีชีวิต หลักความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และหลักการเรียนรู้ร่วมกันและการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนี้ (สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. 2546 : 3-4)

1.6.1 หลักความเสมอภาคทางการศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาโดยยึดกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้พลาดโอกาส และผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ซึ่งอาจมีความแตกต่างทางด้านสถานภาพในสังคม อาชีพเศรษฐกิจ และข้อจำกัดต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกระบบต้องไม่มีการเลือก ปฏิบัติ หากแต่สร้างความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมกัน

1.6.2 หลักการพัฒนาตนเองและการพึ่งพาตนเอง หมายถึง การจัดการศึกษาหรือกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตน สามารถเรียนรู้ เกิดความสำนึกที่จะพัฒนาตนเองได้ เป็นคนคิดเป็น ปรับตัวเพื่อให้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เรียนด้วยตนเอง พึ่งพาตนเอง เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอย่างเป็นปกติสุขท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคม

1.6.3 หลักการบูรณาการการเรียนรู้กับวิถีชีวิต หมายถึง การจัดการศึกษาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการจัดการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับสภาพปัญหา วิถีชีวิต สภาพแวดล้อมและชุมชนท้องถิ่นของผู้เรียน ซึ่งเป็นหลักการที่สำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สิ่งดังกล่าวส่งผลโดยตรงต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้เป็นลักษณะของการบูรณาการจึงมีความเหมาะสม โดยบูรณาการสาระต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้ และบูรณาการวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม

1.6.4 หลักความสอดคล้องกับปัญหาความต้องการและความถนัดของผู้เรียน หมายถึง การจัดการศึกษาที่เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักความต้องการของตนเอง สามารถจัดการศึกษาให้กับตนเองได้อย่างเหมาะสม ครู กคน. มีบทบาทในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนร่วมกำหนดวัตถุประสงค์ สาระการเรียนรู้ วิธีการเรียน และการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการการศึกษานอกระบบที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.6.5 หลักการเรียนรู้ร่วมกันและการมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง หลักการจัดการศึกษาที่เน้นการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มผู้เรียน เป็นการส่งเสริมและสร้างกัลยาณมิตรในกลุ่ม

ผู้เรียน ก่อให้เกิดความร่วมมือความผูกพัน เอื้ออาทร การช่วยกันและกัน ปลุกฝังวินัยในตนเอง ฝึกความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรเกิดขึ้นสำหรับผู้เรียนที่มีวุฒิภาวะ สำหรับการมีส่วนร่วมของชุมชน ก็นับว่าเป็นหลักการสำคัญในการจัดการศึกษานอกระบบ ชุมชนสามารถเข้ามาร่วมในการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา การจัดสรรทรัพยากรเป็นแหล่งเรียนรู้ และสนับสนุนในเรื่องอื่น ๆ เพื่อผลิตผู้เรียนที่เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนต่อไป

2. ปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบ

การจัดการศึกษานอกระบบมีปรัชญาการศึกษาที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นพื้นฐานของความคิดในการจัดกิจกรรมที่ควรเรียนรู้ทำความเข้าใจ ได้แก่ (สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. 2547 : 30-31)

2.1 ปรัชญาพัฒนาการนิยม (Progressivism) เน้นแนวความคิดในเรื่องการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งเป็นการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา มุ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาสังคม

2.2 ปรัชญามนุษยนิยม (Humanism) ให้ความสำคัญกับความเป็นมนุษย์ ตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ยอมรับในความต่างต่างนั้น การพัฒนาคนจึงมุ่งไปที่การพัฒนาเป็นรายบุคคล จึงต้องคำนึงถึงความต้องการของบุคคลและยอมรับความรู้และประสบการณ์ของบุคคล ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้

2.3 ปรัชญาอัตถิภาวนิยม (Existentialism) เน้นความเคารพในเสรีภาพส่วนบุคคล การยอมรับผลของการกระทำและการตัดสินใจให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบของตนเอง ต่อการกระทำทางสังคม การจัดการศึกษาจึงมุ่งเสริมสร้างพลังในการพัฒนาและการตัดสินใจของบุคคล

2.4 ปรัชญาการศึกษาในกลุ่มปฏิรูปก้าวหน้า (Radicalism) กลุ่มปรัชญานี้เป็นที่รวมของแนวคิดที่วิพากษ์การศึกษาที่จัดอยู่โดยทั่วไป มุ่งใช้การศึกษาเป็นกลไกของการแก้ปัญหาและแสวงหาทางออกในสังคม เช่น กลุ่มปฏิเสธรระบบโรงเรียน (Deschooling) ของอิวาน อิลลิช กลุ่มของเปาโล แพร์ ที่วิพากษ์การศึกษาซึ่งสะท้อนของการกตัญญู จำเป็นที่จะต้องสร้างมโนสำนึกใหม่ในการเรียนรู้ เป็นต้น

หากจะพิจารณาถึงการศึกษานอกระบบที่จัดในประเทศไทยแล้ว อาจกล่าวได้ว่าการจัดการศึกษานอกระบบของไทยมิได้ยึดมั่นในหลักปรัชญาใด ปรัชญาหนึ่งโดยตรง แต่ได้ผสมผสานแนวคิดจากหลักปรัชญาต่าง ๆ เข้ามาในแนวความคิดของการจัดการศึกษานอกระบบ นอกจากนั้นยังผสมผสานแนวคิดภูมิปัญญาอารยธรรมตะวันออก เข้ามาเป็นพื้นฐานความคิดจัดการศึกษานอกระบบ แนวความคิดเชิงปรัชญาที่โดดเด่นของการศึกษานอกระบบของประเทศไทยคือ แนวคิดเรื่องคิดเป็น ซึ่งเป็นทั้งปรัชญาในตัวเอง และเป็นความเชื่อพื้นฐานของการจัดการศึกษานอกระบบของประเทศไทย

3. คิดเป็น

แนวความคิดเรื่องคิดเป็นมีองค์ประกอบที่สำคัญในเชิงปรัชญา 3 ส่วน กล่าวคือ เป้าหมายสูงสุดของชีวิตมนุษย์ คือ ความสุข มนุษย์จึงแสวงหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อที่จะมุ่งไปสู่ความสุขนั้น แต่เนื่องจากมนุษย์มีความแตกต่างกันโดยพื้นฐานทั้งทางกายภาพ อารมณ์ สังคม จิตใจและสภาวะแวดล้อม ทำให้ความต้องการของคนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน การให้คุณค่า และความหมายของความสุขของมนุษย์จึงแตกต่างกัน การแสวงหาความสุขที่แตกต่างกันนั้น ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของคนแต่ละคน การตัดสินใจนั้น จำเป็นจะต้องใช้ข้อมูลอย่างรอบด้าน ซึ่งโดยหลักการของการคิดเป็น มนุษย์ควรจะใช้ข้อมูลอย่างน้อย 3 ด้าน คือ ข้อมูลตนเอง ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ทั้งทางด้านกายภาพ สุขภาพอนามัยความพร้อมต่าง ๆ ข้อมูลสังคม ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ครอบครัว สังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณี ค่านิยมตลอดจน กรอบคุณธรรม จริยธรรม และข้อมูลทางวิชาการ คือความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องคิด ตัดสินใจ นั้น ๆ ว่ามีหรือไม่เพียงพอที่จะนำไปใช้หรือไม่ การใช้ข้อมูลอย่างรอบด้านนี้จะช่วยให้การคิด ตัดสินใจเพื่อแสวงหาความสุขของ มนุษย์เป็นไปอย่างรอบคอบ เรียกรูปแบบการคิดตัดสินใจว่า “คิดเป็น” และเป็นความคิดที่มีพลวัต คือ ปรับเปลี่ยนได้เสมอ เมื่อข้อมูลเปลี่ยนแปลงไป เป้าหมายชีวิตเปลี่ยนไป

4. กระบวนการคิดเป็น

กระบวนการคิดเป็นอาจจำแนกให้เห็นขั้นตอนต่าง ๆ ที่ประกอบกันเข้าเป็น กระบวนการคิดได้ ดังนี้ (สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน. 2547 : 31-32)

ขั้นที่ 1 การระบุปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่

ขั้นที่ 2 การศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาเพื่อทำความเข้าใจปัญหาและ สถานการณ์นั้น ๆ โดยจำแนกข้อมูลออกเป็น 3 ประเภท คือ

ข้อมูลสังคม : ได้แก่ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวปัญหา สภาพสังคมของแต่ละบุคคล ตั้งแต่ครอบครัว ชุมชนและสังคมทั้งในแง่เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม เป็นต้น

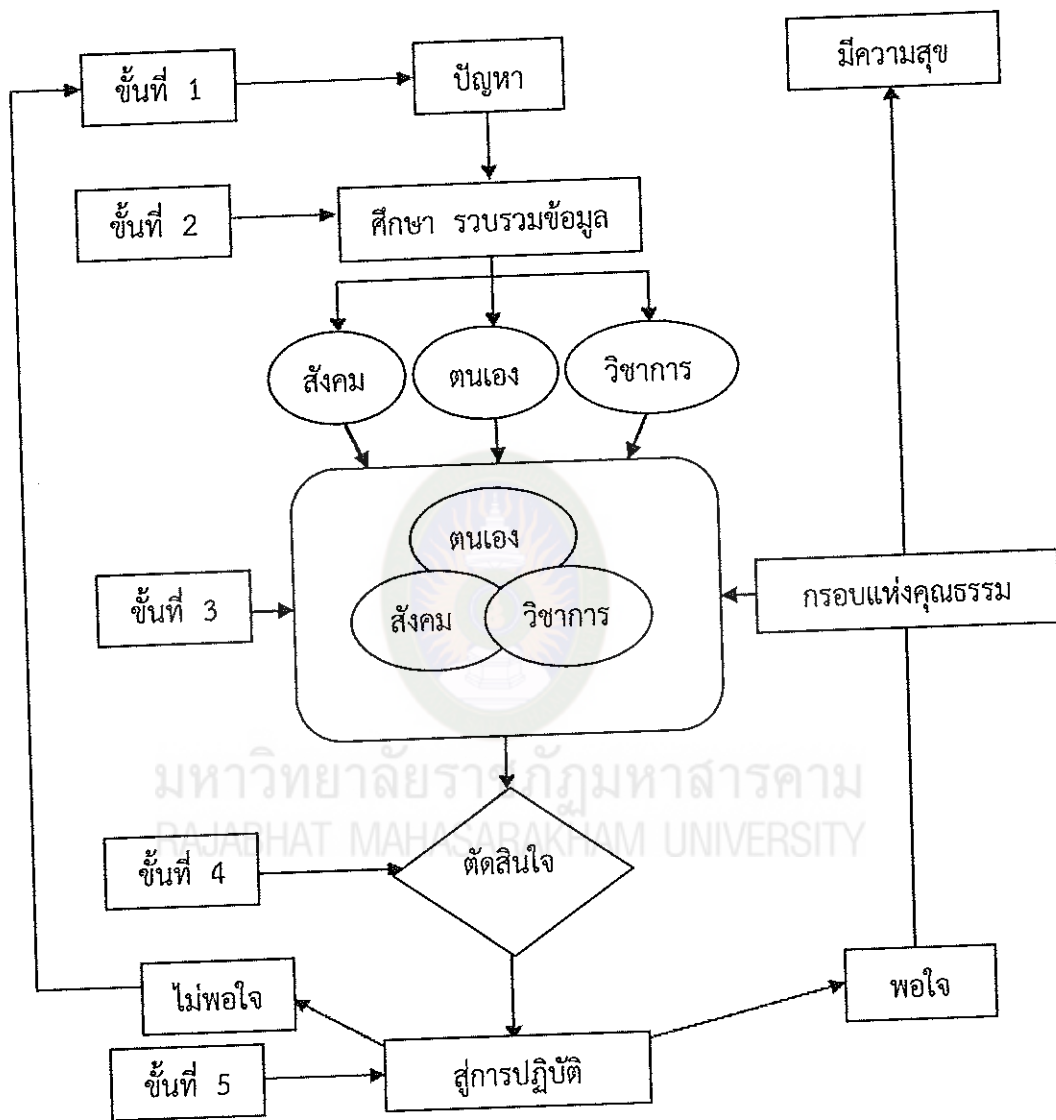
ข้อมูลตนเอง : ได้แก่ข้อมูลเกี่ยวกับตัวบุคคล ซึ่งจะเป็นผู้ตัดสินใจ เป็นข้อมูล ทั้งทางด้านกายภาพ ความพร้อมทั้งทางอารมณ์ จิตใจ เป็นต้น

ข้อมูลทางวิชาการ : ได้แก่ข้อมูลด้านความรู้ในเชิงวิชาการที่จะช่วยสนับสนุน ในการคิดการดำเนินงาน

ขั้นที่ 3 การ สังเคราะห์ข้อมูลทั้ง 3 ด้าน เข้ามาช่วยในการคิดหาทางแก้ปัญหา ภายในกรอบแห่งคุณธรรม ประเด็นเด่นของขั้นตอนนี้คือระดับของการตัดสินใจที่จะแตกต่างกัน ไปแต่ละคน อันเป็นผลเนื่องมาจากข้อมูลในขั้นที่ 2 ความแตกต่างของการตัดสินใจดังกล่าว มุ่งไป เพื่อความสุขของแต่ละคน

ขั้นที่ 4 การตัดสินใจ เป็นขั้นตอนสำคัญของแต่ละคนในการเลือกวิธีการหรือทางเลือกในการแก้ปัญหา ขึ้นอยู่กับว่าผลของการตัดสินใจนั้นพอใจหรือไม่ หากไม่พอใจก็ต้องทบทวนใหม่

ขั้นที่ 5 เป็นการปฏิบัติตามสิ่งที่ได้คิดและตัดสินใจแล้ว

แผนภาพที่ 2 แสดงกระบวนการคิดเป็น

จากการศึกษาหลักการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสรุปได้ว่า เป็นกระบวนการของการศึกษาตลอดชีวิต มีภารกิจสำคัญที่มุ่งต้องการให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะการศึกษาพื้นฐาน ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตตามมาตรฐานของสังคม ซึ่งเป็นสิทธิที่คนทุกคนพึงได้รับ นอกจากนี้ ยังจะต้องได้รับการศึกษาที่ต่อเนื่องจากการศึกษาพื้นฐาน เพื่อนำความรู้ไปพัฒนาอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิต และพัฒนาชุมชน และสังคม ในที่สุดการจัดการศึกษา

นอกโรงเรียน จึงยึดหลักการสำคัญ 5 ประการ คือหลักความเสมอภาคทางการศึกษา หลักการพัฒนาดตนเอง การพึ่งพาตนเอง หลักการ บูรณาการการเรียนรู้และวิถีชีวิต หลักความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และหลักการเรียนรู้ร่วมกันและการมีส่วนร่วมของชุมชน

การจัดการศึกษาพื้นฐานนอกระบบโรงเรียน ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

1. นโยบายการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2551 : 6) ได้กำหนดทิศทางการจัดการศึกษาให้กับประชาชนนอกระบบโรงเรียน ให้ได้รับการศึกษาต่อเนื่องและได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณค่า ดังนี้

1.1 การศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบ

การจัดการศึกษาเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายนอกระบบโรงเรียนได้รับโอกาสในการศึกษาพื้นฐานตามความต้องการ ความสนใจอย่างมีคุณภาพ และทั่วถึงด้วยรูปแบบวิธีการที่เหมาะสมเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ และทักษะพื้นฐานในการดำเนินชีวิตที่มั่นคง และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข วิธีการเรียนรู้ จัดให้มีการเรียนรู้แบบบูรณาการเนื้อหาเข้ากับวิถีชีวิตเน้นการคิด ทำ จำ แก้ปัญหา และพัฒนา

1.2 การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ

เป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะในการประกอบอาชีพของบุคคล และกลุ่มบุคคล เพื่อแก้ปัญหาการว่างงาน และส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจชุมชนมีการจัด 4 แนวทาง คือ

1.2.1 การฝึกทักษะอาชีพ

1.2.2 การเข้าสู่อาชีพ

1.2.3 กลุ่มพัฒนาอาชีพ

1.2.4 การพัฒนาด้วยเทคโนโลยี

แนวทางการจัดการศึกษาอาชีพทั้ง 4 แนวทาง เป็นกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง ทั้งการเรียนรู้ และการประกอบอาชีพมิได้แยกออกจากกันโดยเด็ดขาด ปัจจัยชี้วัดความสำเร็จของการศึกษาสายอาชีพ คือ ผู้เรียนมีรายได้ มีเงินออม เป็นผลให้ครอบครัวมั่นคงชุมชนเข้มแข็ง

1.3 การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต

ในการจัดกิจกรรมทักษะชีวิตควรใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมให้กลุ่มเป้าหมายได้ฝึกคิดวิเคราะห์ ฝึกปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่การจำ และฝึกกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อให้สามารถพัฒนาทักษะชีวิตของตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคมได้ต่อไปสถานศึกษาควรมีหลักในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาชีวิต ดังนี้

1. ยึดกลุ่มเป้าหมายเป็นหลัก
2. ยึดทักษะชีวิตพื้นฐานที่จำเป็น 4 ด้าน เป็นหลัก
3. ยึดประเด็นปัญหาในชุมชนท้องถิ่นเป็นหลัก
4. ยึดนโยบายรัฐ หรือเอกลักษณ์ของชาติเป็นหลัก

1.4 การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคม และชุมชน

ได้มีการกำหนดแนวทางดำเนินงานในการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิด กิจกรรมพัฒนาสังคม และชุมชนใน 5 ด้าน ซึ่งมีจุดเน้นของแต่ละด้าน ดังนี้

- 1.4.1. ด้านเศรษฐกิจ กิจกรรมเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง
- 1.4.2. ด้านการเมือง กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในวิถีชีวิต
- 1.4.3. ด้านสังคม กิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้
- 1.4.4. ด้านสิ่งแวดล้อม กิจกรรมรักษพลังงาน และสิ่งแวดล้อม
- 1.4.5. ด้านศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน

ในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ ให้พยายามเชื่อมโยงหรือบูรณาการทั้ง 4 กิจกรรมด้วย โดยสอดคล้องกับสภาพเป็นจริงในชีวิตและสังคมของผู้เรียน

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้กำหนดทิศทางการจัดการศึกษาให้กับประชาชนนอกระบบโรงเรียนตามนโยบายของต้นสังกัด โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้ 1) การศึกษาชั้นพื้นฐานนอกระบบ เป็นการเปิดโอกาสให้กับผู้ที่สนใจ เพื่อให้มีความรู้และทักษะขั้นพื้นฐานอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข 2) การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ เป็นการศึกษเพื่อพัฒนาความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพของบุคคล และกลุ่มบุคคล 3) การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต เป็นกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่ฝึกคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาพัฒนาทักษะชีวิตของตนเองครอบครัวและสังคม และ 4) การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคม และชุมชน เป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิด กิจกรรมพัฒนาสังคม และชุมชน

2. โครงสร้างหลักสูตรและระดับการศึกษา

2.1 โครงสร้างหลักสูตร

ตารางที่ 1 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช
2551

ที่	สาระการเรียนรู้	จำนวนหน่วยกิต					
		ประถมศึกษา		มัธยมศึกษาตอนต้น		มัธยมศึกษาตอนปลาย	
		วิชาบังคับ	วิชาเลือก	วิชาบังคับ	วิชาเลือก	วิชาบังคับ	วิชาเลือก
1	ทักษะการเรียนรู้	5	-	5	2	5	-
2	ความรู้พื้นฐาน	12	-	16	3	20	32
3	การประกอบอาชีพ	8	12	8	6	8	-
4	ทักษะการดำเนินชีวิต	5	-	5	3	5	-
5	การพัฒนาสังคม	6	-	6	2	6	-
รวม		36	12	40	16	44	32
		48 หน่วยกิต		56 หน่วยกิต		76 หน่วยกิต	
กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต		100 ชั่วโมง		100 ชั่วโมง		100 ชั่วโมง	

หมายเหตุ

วิชาเลือกและวิชาบังคับในแต่ละระดับสถานศึกษาจัดให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการทำ
โครงการ จำนวนอย่างน้อย 3 หน่วยกิต

จากโครงสร้างหลักสูตรดังกล่าวข้างต้น สถานศึกษาต้องจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้
เรียนรู้ในรายวิชาบังคับ ตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างหลักสูตร สำหรับรายวิชาเลือกนักศึกษา
สามารถเลือกรายวิชาที่สำนักงาน กศน. จัดทำขึ้น หรือพัฒนาขึ้นได้ตามความต้องการของผู้เรียน
และชุมชน

2.2 ระดับการศึกษา

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนตามหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอก
โรงเรียนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่พ้น
เกณฑ์การศึกษาภาคบังคับหรือกลุ่มเป้าหมายที่พลาดหรือขาดโอกาสได้รับการศึกษาในระบบ ได้
แบ่งการจัดการศึกษาเป็น 3 ระดับ ดังนี้

2.2.1 ระดับประถมศึกษา

2.2.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2.2.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

โดยแต่ละระดับใช้เวลาเรียน 4 ภาคเรียน ยกเว้นกรณีที่มีการเทียบโอน ทั้งนี้ ต้อง
ลงทะเบียนเรียนในสถานศึกษาอย่างน้อย 1 ภาคเรียน

2.3 การลงทะเบียนเรียนรายวิชา

2.3.1 ระดับประถมศึกษา ลงทะเบียนเรียนทั้งหมดไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต ให้ลงทะเบียนเรียนได้ภาคเรียนละไม่เกิน 14 หน่วยกิต (สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน. 2551 : 25)

ตารางที่ 2 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับประถมศึกษา

ที่	สาระการเรียนรู้	ระดับประถมศึกษา		หมายเหตุ
		วิชาบังคับ (หน่วยกิต)	วิชาเลือก (หน่วยกิต)	
1	ทักษะการเรียนรู้	5	-	
2	ความรู้พื้นฐาน	12	-	
3	การประกอบอาชีพ	8	12	
4	ทักษะการดำเนินชีวิต	5	-	
5	การพัฒนาสังคม	6	-	
รวม		36	12	
		ไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต		
กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต		100 ชั่วโมง		

หมายเหตุ กลุ่มผู้เรียนที่เน้นการประกอบอาชีพ จึงเลือกรายวิชาเลือกเฉพาะสาระประกอบอาชีพ

2.3.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ลงทะเบียนเรียนทั้งหมดไม่น้อยกว่า 56 หน่วยกิต ลงทะเบียนเรียนได้ภาคเรียนละไม่เกิน 16 หน่วยกิต (สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน. 2551 : 26)

ตารางที่ 3 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ที่	สาระการเรียนรู้	ระดับประถมศึกษา		หมายเหตุ
		วิชาบังคับ (หน่วยกิต)	วิชาเลือก (หน่วยกิต)	
1	ทักษะการเรียนรู้	5	2	
2	ความรู้พื้นฐาน	16	3	
3	การประกอบอาชีพ	8	6	
4	ทักษะการดำเนินชีวิต	5	3	
5	การพัฒนาสังคม	6	2	
รวม		40	16	
		ไม่น้อยกว่า 56 หน่วยกิต		
กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต		100 ชั่วโมง		

หมายเหตุ กลุ่มผู้เรียนที่มีความต้องการเรียนรู้อย่างหลากหลายจึงเลือกรายวิชาเลือกคลงกันทุกสาระได้ภาคเรียนละไม่เกิน 20 หน่วยกิต (สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน, 2551 : 27)

ตารางที่ 4 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ที่	สาระการเรียนรู้	ระดับประถมศึกษา		หมายเหตุ
		วิชาบังคับ (หน่วยกิต)	วิชาเลือก (หน่วยกิต)	
1	ทักษะการเรียนรู้	5	-	
2	ความรู้พื้นฐาน	20	32	
3	การประกอบอาชีพ	8	-	
4	ทักษะการดำเนินชีวิต	5	-	
5	การพัฒนาสังคม	6	-	
รวม		44	32	
		ไม่น้อยกว่า 76 หน่วยกิต		
กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต		100 ชั่วโมง		

หมายเหตุ กลุ่มผู้เรียนที่เน้นการศึกษาต่อ จึงเลือกเรียนรายวิชาเฉพาะสาระความรู้พื้นฐาน

2.4 การพิจารณาเลือกรายวิชาต่าง ๆ ลงทะเบียนเรียน

2.4.1 ครู ผู้เรียน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันพิจารณาจัดรายวิชาต่าง ๆ ลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคเรียน

2.4.2 พิจารณาจำนวนหน่วยกิตที่ต้องลงทะเบียนในแต่ละภาคเรียนให้เป็นไปตามที่กำหนด คือ ระดับประถมศึกษา ลงทะเบียนเรียนได้ภาคเรียนละไม่เกิน 14 หน่วยกิต ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ลงทะเบียนเรียนได้ภาคเรียนละไม่เกิน 16 หน่วยกิต ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ลงทะเบียนเรียนได้ภาคเรียนละไม่เกิน 20 หน่วยกิต

2.4.3 พิจารณารายวิชาที่ต้องเรียนรู้ตามลำดับ ก่อน และ หลัง หรือตามสถานการณ์ รายวิชาใดต้องเรียนก่อน ก็กำหนดไว้ในภาคเรียนแรก ๆ

2.4.4 ความต่อเนื่องของการลงทะเบียนในรายวิชาต่าง ๆ สถานศึกษาอาจพิจารณาลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนเดียวกัน หรือภาคเรียนถัดไป ทั้งนี้การลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนเดียวกัน ต้องจัดการเรียนรู้ตามลำดับก่อน และ หลังของเนื้อหา

2.4.5 กระจายรายวิชาที่ยาก และรายวิชาที่ง่ายให้คละกันไปในแต่ละภาคเรียน เช่น แยกรายวิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษ ซึ่งไม่ควรลงทะเบียนในภาคเรียนเดียวกัน

ตารางที่ 5 รายวิชาบังคับ ตามโครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกกระบวนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

มาตรฐานที่	ระดับประถมศึกษา			ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น			ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย		
	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วย กิต	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วย กิต	รหัส วิชา	รายวิชา	หน่วย กิต
สาระทักษะการเรียนรู้ 1.1 ถึง 1.5	ทร11001	ทักษะการเรียนรู้	5	ทร 21001	ทักษะการ เรียนรู้	5	ทร 31001	ทักษะการ เรียนรู้	5
สาระความรู้พื้นฐาน (ภาษาไทย) 2.1	พท11001	ภาษาไทย	3	พท 21001	ภาษาไทย	4	พท 31001	ภาษาไทย	5
สาระความรู้พื้นฐาน (ภาษาต่างประเทศ) 2.1	พต11001	ภาษาอังกฤษ พื้นฐาน	3	พต 21001	ภาษาอังกฤษ ใน ชีวิตประจำวัน	4	พต 31001	ภาษาอังกฤษ เพื่อชีวิตและ สังคม	5
สาระความรู้พื้นฐาน (คณิตศาสตร์) 2.2	พค11001	คณิตศาสตร์	3	พค 21001	คณิตศาสตร์	4	พค 31001	คณิตศาสตร์	5
สาระความรู้พื้นฐาน (วิทยาศาสตร์) 2.2	พว11001	วิทยาศาสตร์	3	พว 21001	วิทยาศาสตร์	4	พว 31001	วิทยาศาสตร์	5

มาตรฐานที่	ระดับประถมศึกษา		ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น		ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย				
	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วย กิต	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วย กิต	รหัส วิชา	รายวิชา	หน่วย กิต
สาระการประกอบอาชีพ 3.1	อช11001	ช่องทางกรเข้า สู่อาชีพ	2	อช 21001	ช่องทางกร พัฒนาอาชีพ	2	อช 31001	ช่องทางกร ขยายอาชีพ	2
	อช11002	ทักษะการประกอบ อาชีพ	4	อช 21002	ทักษะการ พัฒนาอาชีพ	4	อช 31002	ทักษะการ ขยายอาชีพ	4
	อช11003	พัฒนาอาชีพ ให้มียุ่มีกิน	2	อช 21003	พัฒนาอาชีพให้ มีความเข้มแข็ง	2	อช 31003	พัฒนาอาชีพ ให้มีความมั่นคง	2
สาระทักษะการดำเนินชีวิต 4.1	ทช11001	เศรษฐกิจพอเพียง	1	ทช1001	เศรษฐกิจ พอเพียง	1	ทช 31001	เศรษฐกิจ พอเพียง	1
	ทช11002	สุยศึกษา พลศึกษา	2	ทช 21002	สุยศึกษา พล ศึกษา	2	ทช 31002	สุยศึกษา พล ศึกษา	2
	ทช11003	ศิลปศึกษา	2	ทช 21003	ศิลปศึกษา	2	ทช 31003	ศิลปศึกษา	2

มาตรฐานที่	ระดับประถมศึกษา			ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น			ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย		
	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วย กิต	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วย กิต	รหัส วิชา	รายวิชา	หน่วย กิต
สาระการพัฒนาสังคม 5.1	สค11001	สังคมศึกษา	3	สค 21001	สังคมศึกษา	3	สค 31001	สังคมศึกษา	3
	สค11002	ศาสนาและหน้าที่ พลเมือง	2	สค 21002	ศาสนาและ หน้าที่พลเมือง	2	สค 31002	ศาสนาและ หน้าที่พลเมือง	2
	สค11003	การพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม	1	สค 21003	การพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม	1	สค 31003	การพัฒนา ตนเอง ชุมชน สังคม	1

รายวิชาเลือก จากโครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทั้ง 3 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย มีรายวิชาให้เลือกเรียนจำนวน 12 , 16 และ 32 หน่วยกิต ตามลำดับ ในส่วนรายวิชาที่ให้เลือกนั้น ผู้เรียนสามารถเลือกได้ตามความต้องการ หรือตามปัญหาของสังคม หรือของผู้เรียน ในขณะนั้น โดยรายวิชาเลือกเหล่านี้ อาจจะได้มาจากที่สำนักงาน กศน. หรือสถานศึกษา พัฒนาขึ้นตามความต้องการของผู้เรียน

3. การจัดการเรียนรู้ของการศึกษานอกระบบ

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จะมีวิธีเดียว คือ “วิธีเรียน กศน.” ที่สามารถจัดการเรียนรู้ได้หลายรูปแบบ (สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. 2551 : 51-57) เช่น

- 3.1 การเรียนรู้แบบพบกลุ่ม
- 3.2 การเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 3.3 การเรียนรู้แบบทางไกล
- 3.4 การเรียนรู้แบบชั้นเรียน
- 3.5 การเรียนรู้แบบอื่น ๆ

ซึ่งในแต่ละรายวิชา ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือหลายรูปแบบก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับความพร้อมของสถานศึกษาด้วย

3.1 การเรียนรู้แบบพบกลุ่ม

เป็นการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดให้ผู้เรียนมาพบกันโดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการให้เกิดกระบวนการกลุ่ม เพื่อให้มีการอภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้และหาข้อสรุปร่วมกันทุกสัปดาห์ ครูจะต้องจัดให้มีการพบกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก ใช้เวลาในการพบกลุ่มอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง

3.1.1 ข้อควรคำนึงในการเรียนรู้แบบพบกลุ่ม

- 1) จัดพบกลุ่มในรายวิชาที่ยากปานกลาง
- 2) เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับครู
- 3) ผู้เรียนมีการศึกษาค้นคว้างานเดี่ยว งานกลุ่ม ทำโครงการ
- 4) ครูจัดกระบวนการกลุ่มที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดแทรก

กระบวนการคิดเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์ ในแต่ละรายวิชาที่เชื่อมโยงสู่การประยุกต์ใช้ใน ชีวิตจริงและอาจสอนเพิ่มเติมในบางเนื้อหาที่ผู้เรียนต้องการ มีการสอบย่อย (QUIZ) พบกลุ่ม สัปดาห์ละ 3 ชม. เป็นอย่างน้อย แต่ถ้าสามารถจัดเวลาพบกลุ่มได้มากขึ้นจะมีประโยชน์ต่อผู้เรียน เป็นอย่างยิ่ง

3.1.2 การเรียนรู้แบบพบกลุ่ม ควรดำเนินการ ดังนี้

1) การนำเสนอผลจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองหรืองานกลุ่มโดยผู้เรียน ซึ่งเป็นการทำกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมายจากการพบกลุ่มสัปดาห์ที่แล้ว ครูทำหน้าที่กระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน และสรุปองค์ความรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียนและครู

2) การจัดการเรียนการสอนตามสาระการเรียนรู้ที่ได้วางแผนร่วมกันไว้แล้ว ระหว่างครูและผู้เรียน โดยครูเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ เพิ่มเติมความรู้หรือเนื้อหาสาระที่จำเป็น ที่ผู้เรียนยังไม่เข้าใจและต้องการจะเรียนรู้ โดยอาจสอนเพิ่มเติมในบางเนื้อหาที่ผู้เรียนต้องการ หรือจัดสอนเสริมนอกเหนือจากเวลาพบกลุ่ม (โดยเฉพาะในเนื้อหาที่ยากที่ผู้เรียนไม่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ เช่น คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์)

3) การนำเสนอโครงการ โดยผู้เรียนนำเสนอความคิด และความก้าวหน้าในการทำโครงการต่อกลุ่มใหญ่ เพื่อให้ผู้เรียนคนอื่นและครูช่วยกันวิเคราะห์ ซักถามให้ข้อเสนอแนะ คำแนะนำทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นการต่อยอดทางความคิดและนำไปสู่การพัฒนาโครงการในสัปดาห์ต่อไป การนำเสนอโครงการเช่นนี้จะไปอย่างต่อเนื่องทุกครั้งที่พบกลุ่มจนสิ้นสุดภาคเรียน

4) การสอบย่อย (Quiz) เป็นการทดสอบความรู้ความเข้าใจสาระเนื้อหา โดยครูและสถานศึกษาเป็นผู้จัดทำข้อทดสอบย่อย ในลักษณะ ถาม-ตอบ (Quiz) ให้ผู้เรียนตอบ คำถามแบบเขียนสั้น ๆ ในลักษณะการสรุปความคิดรวบยอด ที่เป็นความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาในรายวิชานั้น ของตัวผู้เรียนเอง

5) การฝึกกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ “คิดเป็น” ให้ผู้เรียนฝึกคิด วิเคราะห์สังเคราะห์ และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อ เช่น สถานการณ์จริง ข่าว นสพ. บทความ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาที่กำลังเรียนรู้ ครูทำหน้าที่เป็นผู้กระตุ้น เสริมแรง ใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมให้ผู้เรียนทุกคนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันตลอดช่วงระยะเวลาการพบกลุ่ม โดยครูควรตั้งคำถามปลายเปิดให้ผู้เรียนได้คิด ร่วมอภิปรายเพื่อหาคำตอบจากประเด็นปัญหา และพยายามเชื่อมโยงเรื่องที่เรียนรู้จากรายวิชานั้นเข้าสู่วิถีชีวิตของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มองเห็นประโยชน์จากการมาพบกลุ่ม

6) การฝึกให้ผู้เรียนได้แสดงออกเพื่อให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ เช่น การนำเสนองานประกอบการใช้สื่อ การฝึกพูดในโอกาสต่าง ๆ การใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง การฟัง และการจับประเด็นสำคัญ การพูดและการเขียนเพื่อสรุปใจความสำคัญ ฯลฯ

7) การวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง เป็นการกำหนดข้อตกลงร่วมกันในกลุ่มการนัดหมายกิจกรรมต่างๆ ที่ผู้เรียนต้องทำระหว่างสัปดาห์ รวมทั้งการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ครูจะต้องเน้นย้ำให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้าตามแผนการเรียนรู้ที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ โดยเน้นเป็นพิเศษสำหรับผู้ที่จะมานำเสนอสัปดาห์ต่อไป และกำหนดภารกิจสำหรับผู้เรียนคนอื่น ๆ ด้วย

8) การติดตามและช่วยเหลือ อาจใช้กระบวนการติดตามช่วยเหลือโดยเพื่อน กลุ่มเพื่อนจัดให้มีการปรึกษาหารือกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน หรือใช้ระบบหัวหน้ากลุ่มผู้เรียน

3.2 การเรียนรู้ด้วยตนเอง

เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนกำหนดแผนการเรียนรู้ของตนเองให้สอดคล้องกับรายวิชาที่ลงทะเบียนเรียน โดยระบุว่ากระบวนการเรียนรู้แต่ละครั้งเกิดขึ้นได้อย่างไร เรียนรู้ด้วยวิธีการใด มีขั้นตอนตั้งแต่เริ่มต้นจนจบอย่างไร และมีครูเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำในการศึกษาหาความรู้จากสื่อต่าง ๆ

3.2.1 ลักษณะของผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง

- 1) มีความสนใจที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่ได้เกิดจากการบังคับ
- 2) ใช้ตนเองเป็นแหล่งข้อมูล นั่นคือผู้เรียนสามารถบอกได้ว่าสิ่งที่ตนจะเรียนคืออะไร รู้ว่าทักษะและข้อมูลที่ต้องการหรือจำเป็นต้องใช้มีอะไรบ้าง สามารถกำหนดเป้าหมายวิธีการรวบรวมข้อมูลที่ต้องการ และวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ ผู้เรียนรู้ถึงความสามารถของตนเอง ตัดสินใจได้ มีการรับผิดชอบต่อหน้าที่และบทบาทในการเป็นผู้เรียนที่ดี
- 3) รู้ “วิธีการที่จะเรียน” นั่นคือ ผู้เรียนควรทราบขั้นตอนในการเรียนรู้ด้วยตนเองว่าจะไปสู่จุดที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างไร
- 4) มีบุคลิกภาพเชิงบวก มีแรงจูงใจ และการเรียนแบบร่วมมือกับเพื่อนหรือบุคคลอื่น
- 5) มีระบบการเรียน รู้จักประยุกต์การเรียนและสนุกสนานกับกระบวนการเรียน
- 6) มีการเรียนจากข้อผิดพลาดและความสำเร็จ มีการประเมินตนเองและเข้าใจถึงศักยภาพของตนเอง
- 7) มีความพยายามในการหาวิธีการใหม่ ๆ เพื่อหาคำตอบ รู้จักประยุกต์ความรู้ที่ได้จากการเรียนไปใช้กับสถานการณ์ของแต่ละบุคคล และหาโอกาสในการพัฒนา ค้นหาข้อมูลเพื่อแก้ปัญหา
- 8) มีการชี้แนะ การอภิปรายในห้องเรียน การแสดงความคิดเห็นส่วนตัวและการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากผู้สอน
- 9) มีการรวบรวมข้อมูลจากการได้ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและมีวิธีการนำข้อมูลที่ได้ไปใช้

3.2.2 ข้อควรคำนึงในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

- 1) ผู้เรียนมีความสนใจ มีความพร้อม ศึกษาวิธีการเรียนให้เข้าใจขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองและมีความรับผิดชอบ
- 2) ผู้เรียนกำหนดแผนการเรียนรู้รายบุคคลให้สอดคล้องกับรายวิชาที่ลงทะเบียนเรียน
- 3) ผู้เรียนกำหนดสื่อที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น เอกสารแบบเรียน ชุดการสอน ผู้รู้ โทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต ซีดี แหล่งเรียนรู้ เพื่อนเรียนรู้ ฯลฯ
- 4) จัดทำสัญญาการเรียนรู้ ซึ่งเป็นข้อตกลงระหว่างครูกับผู้เรียน

เรียน

5) พบครู ให้คำปรึกษา แนะนำในการเรียน ประมาณ 2-4 ครั้งต่อภาค

6) สถานศึกษาและครูมีบทบาทในการจัดเตรียม อำนวยความสะดวก ให้ความช่วยเหลือแนะนำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้สำเร็จตามจุด มุ่งหมาย

3.2.3 การเรียนรู้ด้วยตนเอง ควรดำเนินการ ดังนี้

1) การวิเคราะห์และการกำหนดความต้องการในการเรียนรู้ โดยผู้เรียนควรคำนึงถึงความต้องการและความสนใจของตนเองเกี่ยวกับเนื้อหาที่จะเรียน

2) การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ที่สามารถปฏิบัติได้จริง โดยผู้เรียนศึกษาจุดมุ่งหมายของรายวิชาแล้วเขียนจุดมุ่งหมายในการเรียน จุดมุ่งหมายควรเน้นถึงพฤติกรรมที่ผู้เรียนคาดหวังว่าจะเกิดขึ้น เป็นจุดมุ่งหมายที่สามารถวัดได้ และจุดมุ่งหมายของผู้เรียนในแต่ละระดับควรมีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัด

3) การวางแผนการเรียน โดยให้ผู้เรียนกำหนดแนวทางการเรียนของตนเองขึ้นมาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของรายวิชา กำหนดเวลาการเรียน โดยกำหนดปริมาณเวลา (จำนวนชั่วโมง ต่อจำนวนครั้ง) ที่ต้องการพบครูเพื่อขอคำปรึกษาแนะนำหรือให้ครูสอน กำหนดเวลาในการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกับผู้เรียนคนอื่น กำหนดเวลาที่ต้องการเรียนด้วยตนเอง พร้อมทั้งกำหนดว่ากิจกรรมการเรียนจะสิ้นสุดเมื่อใด

4) การเลือกรูปแบบการเรียน กิจกรรมการเรียนด้วยตนเอง แหล่งวิทยากร สื่อที่จะใช้ในการเรียนด้วยตนเอง เช่น อ่านหนังสือประกอบ ดูวีซีดี ศึกษาจากสื่อคอมพิวเตอร์ ศึกษาจากผู้รู้ แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด วัด สถานีนามัย

5) การกำหนดบทบาทของผู้ช่วยเหลือในการเรียน เนื่องจากบางครั้งผู้เรียนไม่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ทั้งหมด จึงจำเป็นต้องอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่น เช่น เพื่อนร่วมเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน

6) การกำหนดวิธีการประเมินผลการเรียน ควรเป็นการประเมินผลร่วมกัน ระหว่างครูกับผู้เรียน โดยครูและผู้เรียนร่วมกันตั้งเกณฑ์การประเมินผลร่วมกัน เลือกประเภทของการทดสอบ ลักษณะของการ Feedback ที่จะใช้

3.2.4 การจัดทำสัญญาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้น สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปตามเป้าหมาย คือ ผู้เรียนต้องมีการจัดทำข้อตกลงการเรียน หรือ สัญญาการเรียน ของตนเองให้ไว้กับครู เพื่อที่ครูจะได้ทราบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนแต่ละคนสัญญาการเรียน (Learning Contact) คือ ข้อตกลงที่ผู้เรียนได้ทำไว้กับครู ว่าเขาต้องปฏิบัติอย่างไรบ้างในการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรในสัญญาการเรียน ผู้เรียนจะเป็นผู้เขียนเองโดยระบุว่า ต้องการเรียนเรื่องอะไร จะวัดว่าได้บรรลุตามความมุ่งหมายแล้วหรือไม่ อย่างไร มีหลักฐานการเรียนรู้อะไรบ้างที่บ่งบอกถึงผลการเรียนของผู้เรียนว่าผลการ เรียนเป็นอย่างไร เมื่อเขียนเสร็จแล้วนำเสนอส่งให้ครูเก็บไว้ 1 ชุด เพื่อติดตาม ตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียนแต่ละคนแบบฟอร์มหรือตารางของการเขียนสัญญาการเรียน อาจประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้

อย่างไร

2) แหล่งวิทยาการ วิธีการเป็นส่วนที่ระบุว่า ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้อย่างไรจาก แหล่งความรู้ใด

3) หลักฐาน เป็นส่วนที่มีสิ่งอ้างอิงหรือยืนยันเป็นรูปธรรม ที่แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้แล้ว โดยเก็บรวบรวมเป็นแฟ้มสะสมงาน

4) การประเมินผล เป็นส่วนที่ระบุว่า ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ในระดับใด

3.3. การเรียนรู้แบบทางไกล

เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะเรียนรู้จากสื่อต่าง ๆ โดยผู้เรียนและครูจะ สื่อสารกันทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นส่วนใหญ่ มุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้แบบ e-learning

3.3.1 ข้อควรคำนึงในการเรียนรู้แบบทางไกล

1) ผู้เรียนต้องมีเครื่องมือที่สามารถสื่อสาร และใช้อุปกรณ์ทาง อิเล็กทรอนิกส์ได้ เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ ฯลฯ

2) มีเวลาสื่อสารทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ กับครูตามเวลาที่ได้ตกลงร่วมกัน ระหว่างครูกับผู้เรียน เช่น Chat Room, E-mail, Web Board, Blog, Facebook ฯลฯ

3) สถานศึกษาและครูมีบทบาทในการจัดเตรียมสื่อทางไกล หรือ อำนวยความสะดวกให้ความช่วยเหลือ แนะนำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้แบบทางไกลได้สำเร็จตาม จุดมุ่งหมาย

3.3.2 การเรียนรู้แบบทางไกล ควรดำเนินการ ดังนี้

1) การศึกษาแนวทางการเรียนรู้แบบทางไกลจากสื่อต่าง ๆ

2) การเรียนรู้จากสื่อทางไกลตามที่สถานศึกษากำหนด

3) การประเมินความรู้ก่อนเรียนของตนเอง

4) การศึกษาเนื้อหาสาระจากสื่อต่าง ๆ และส่งงานตามที่กำหนด

5) การสื่อสารกับครูตามเวลาที่กำหนด เพื่อซักถาม นัดหมายขอคำปรึกษา

ฯลฯ

6) การประเมินความรู้หลังเรียนของตนเอง

3.4 การเรียนรู้แบบชั้นเรียน

เป็นการเรียนรู้ในลักษณะแบบห้องเรียน ที่สถานศึกษากำหนดรายวิชา เวลา เรียน และสถานที่ที่ชัดเจน ซึ่งการจัดการเรียนรู้นี้เหมาะสำหรับผู้เรียนที่มีเวลาเข้าชั้นเรียนสม่ำเสมอ

3.4.1 ข้อควรคำนึงในการเรียนรู้แบบชั้นเรียน

1) สถานศึกษากำหนดสถานที่เรียน ตารางเรียนที่เหมาะสม

2) มีการประชาสัมพันธ์สถานที่ วัน เวลา ครูผู้สอน ให้ผู้เรียนทราบทั่วกัน

3) สถานศึกษาจัดหาสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนเช่น เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ เครื่องมืออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และ สไลด์ทัศนูปกรณ์ ที่มีคุณภาพเหมาะสมกับการเรียนรู้แบบชั้นเรียน

4) ผู้เรียนต้องมีเวลาเข้าชั้นเรียนตามที่กำหนดในตารางเรียน

3.4.2 การจัดการกระบวนการเรียนรู้

1) การจัดการกระบวนการเรียนรู้ โดยมีครู ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหา นั้น ๆ เป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหา ในการถ่ายทอดเนื้อหาของครูต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถาม แสดงความคิดเห็น ได้ โดยเพิ่มการเขียนถาม ตอบ หลังการบรรยาย รวมทั้งมีการจัดโอกาสให้ฝึกในห้องปฏิบัติการ และจัดเวลาการให้คำปรึกษา

2) การจัดการกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับครู และผู้เรียนกับผู้เรียน โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนตอบพร้อมกันใช้กิจกรรมลักษณะที่เน้นการสื่อสาร เช่น กิจกรรมคู่ กิจกรรมกลุ่ม และการจัดที่นั่งในชั้นเรียนต้องเหมาะสม เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรม

3) การจัดให้มีการปรับบทบาทผู้เรียน ใช้การแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยที่แต่ละกลุ่มจะได้รับมอบหมายงานให้ปฏิบัติ ในการจัดการเรียนการสอนครูจะสอดแทรกกิจกรรม 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมที่เน้นการให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลและข้อเท็จจริง กิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการได้ลงมือปฏิบัติ สังเกต และกิจกรรมการสะท้อนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียนและครู

4) การติดตามและช่วยเหลือผู้เรียน โดยอาจใช้กระบวนการติดตามช่วยเหลือโดยเพื่อน กลุ่มเพื่อน จัดให้มีการปรึกษาหารือกันระหว่างครูกับผู้เรียน ใช้ผู้ช่วยสอน ใช้ระบบหัวหน้ากลุ่มผู้เรียน ใช้แฟ้มสะสมผลงาน ใช้การเรียนแบบทีม ใช้ e-mail, Discussion Boards และ Internet เป็นต้น

จากการเรียนรู้แบบต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น สถานศึกษาและผู้เรียนจะร่วมกันกำหนด โดยในแต่ละรายวิชาจะเลือกการเรียนรู้แบบใดแบบหนึ่งหรือหลายแบบก็ได้ ขึ้นอยู่กับความยากง่ายของเนื้อหาในรายวิชานั้น ๆ โดยให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและการทำงานของผู้เรียน รวมทั้งขึ้นอยู่กับความพร้อมของสถานศึกษาด้วย และสถานศึกษาสามารถจัดให้มีการสอนเสริมได้ในทุกรูปแบบการเรียนรู้ เพิ่มเติมเติมความรู้ให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้

ความพึงพอใจ

1. ความหมายของความพึงพอใจ

ความหมายของคำว่า “ความพึงพอใจ” ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายคน ดังนี้
 ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544 : 125) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจในการทำงาน เป็นความรู้สึกรวมของบุคคลที่มีต่อการทำงานในทางบวก เป็นความสุขของบุคคลที่เกิดจากการปฏิบัติงานและได้รับผลตอบแทนคือผลที่เป็นความพึงพอใจที่ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นที่จะทำงาน มีขวัญและกำลังใจ สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อ

ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงาน รวมทั้งส่งผลต่อความสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร

Gillmore. (1997 : 374-375) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ผลของทัศนคติต่าง ๆ ของบุคคลที่มีต่อองค์ประกอบของงาน และมีส่วนสัมพันธ์กับลักษณะงานและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ความพึงพอใจนั้นได้แก่ รู้สึกมีความสำเร็จในผลงาน รู้สึกว่าได้รับการยกย่องและรู้สึกว่ามีโอกาสก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน

Frence. (1994 : 111) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจในการปฏิบัติงานว่า เกิดจากการได้รับการตอบสนองทางอารมณ์ของบุคคลอาจเป็นเงินเดือน ผลประโยชน์ตอบแทน และการกำกับดูแล ความพึงพอใจในงานสูงหรือต่ำ ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่าง ๆ รวมทั้งความต้องการของบุคคล ลักษณะของงาน ขอบเขตของงาน สภาพการทำงานและบุคลิกภาพของแต่ละคน

จากความหมายของความพึงพอใจตามแนวคิดของบุคคลดังที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ดีที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลมีความรู้สึกมีความสุขพอใจ ที่ได้รับการตอบสนองและพร้อมที่จะอุทิศร่างกายแรงใจในการทำงาน อันจะส่งผลให้งานบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. องค์ประกอบที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ

องค์ประกอบที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน ประกอบด้วยองค์ประกอบหลายประการ โดยมีนักวิชาการได้กล่าวถึงมากมายดังนี้

Gillmore. (1997 : 1541) กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีผลต่อความพึงพอใจในการทำงานไว้ 10 ประการคือ

1. ลักษณะการงานที่ทำ (Intrinsic Aspect of The Job) เป็นองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน กล่าวคือ หากผู้ปฏิบัติงานได้ทำงานตามที่เขาถนัดก็จะเกิดความพอใจ

2. การนิเทศงาน (Supervision) มีส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้ทำงานมีความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจ การนิเทศเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการขาดงานหรือลาออกจากงานได้

3. ความมั่นคงในงาน (Security) ได้แก่ ความมั่นคงในการทำงาน ได้ทำงานตามหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ การได้รับความเป็นธรรมจากผู้บังคับบัญชา คนที่มีความรู้น้อยหรือ ขาดความรู้ย่อมเห็นความมั่นคงในงานมีความสำคัญสำหรับเขามาก แต่คนที่มีความรู้สูงจะรู้สึกว่าไม่มีความสำคัญมากนักและในคนที่มียุมากขึ้นจะต้องการความมั่นคงปลอดภัยสูงขึ้น

4. เพื่อนร่วมงานและการดำเนินงานภายใน (Company and Management) ได้แก่ ความพอใจต่อเพื่อนร่วมงาน ชื่อเสียงของสถาบัน การดำเนินงานภายในสถาบัน ซึ่งพบว่าคนอายุมากมีความต้องการในเรื่องนี้สูงกว่าคนอายุน้อย

5. สภาพการทำงาน (Working Condition) ได้แก่ แสง เสียง อากาศ ห้างอาหาร ห้างสุขา ชั่วโมงการทำงาน มีงานวิจัยหลายเรื่องแสดงว่าสภาพการทำงานมีความสำคัญสำหรับผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย
6. ค่าจ้าง (Wages) ได้แก่ ค่าตอบแทนหรือค่าแรงในการทำงาน เช่น เงินเดือน
7. ความก้าวหน้าในการทำงาน (Advancement) เช่น การได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น การได้รับสิ่งตอบแทนจากความสามารถในการทำงาน
8. ลักษณะทางสังคม (Social Aspect of The Job) ถ้างานใดมีผู้ปฏิบัติงานร่วมกันทำงานอย่างมีความสุขก็จะเกิดความพอใจในงานนั้น
9. การติดต่อสื่อสาร (Communication) ทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน การติดต่อสื่อสารมีความสำคัญมากสำหรับผู้ที่มีการศึกษา
10. ผลตอบแทนที่ได้รับจากการทำงาน (Benefits) เช่น เงินบำเหน็จตอบแทน เมื่อ ออกจากงาน การบริการและการรักษาพยาบาล สวัสดิการ อาหาร ที่อยู่อาศัย วันหยุด เป็นต้น

สรุปได้ว่าความพึงพอใจนั้นผู้บริหารสามารถที่จะสร้างให้มีขึ้นได้ในองค์กรซึ่งมีองค์ประกอบและวิธีสร้างตามความเหมาะสมของแต่ละองค์กร ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกต่อสิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้นที่แสดงออกมาซึ่งท้ายที่สุดก็จะสามารถประเมินได้ว่าเป็นไปในทางลบหรือทางบวกหรือไม่ปฏิกิริยาต่อสิ่งเร้า

3. ทฤษฎีความพึงพอใจ

ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจมีหลายทฤษฎี ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงทฤษฎีที่สำคัญดังนี้

3.1 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ (Theory of Need Satisfaction) เป็นทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Abraham Maslow. (1970) ได้ตั้งสมมุติฐานเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ไว้ว่า มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอ ความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้วจะมีความต้องการอื่นเข้ามาแทนที่ ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองจะไม่เป็นสิ่งจูงใจอีกต่อไป แต่ความต้องการที่ไม่ได้รับการตอบสนองนั้นจะเป็นสิ่งจูงใจแทน มนุษย์มีความต้องการแบ่งออกเป็น 5 ลำดับคือ

3.1.1 ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physical Needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ได้แก่ ความต้องการเกี่ยวกับอาหาร น้ำ อุณหภูมิที่เหมาะสม ยารักษาโรค ความต้องการบรรยากาศ เป็นต้น เมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองในด้านความจำเป็นพื้นฐานแล้วมนุษย์จะมีความต้องการในระดับสูงขึ้นไป และความต้องการดังกล่าวจะเป็นเครื่องกระตุ้นพฤติกรรมของมนุษย์

3.1.2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety Needs) มี 2 แบบ คือ ความต้องการความปลอดภัยด้านร่างกายและจิตใจ กับความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ ความต้องการความปลอดภัยทางร่างกายและจิตใจ ได้แก่ ความมั่นคงในการทำงาน ไม่ถูกไล่ออกจากงาน โดยง่าย

3.1.3 ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Belongingness Needs) ได้แก่ ความต้องการเป็นสมาชิกหรือเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ต้องการความรัก ต้องการการยอมรับ ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ มีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน ความต้องการดังกล่าวเป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญประการหนึ่งต่อพฤติกรรมของมนุษย์

3.1.4 ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง (Esteem Needs) หมายถึง ความต้องการให้ผู้อื่นยอมรับนับถือ ต้องการเป็นบุคคลที่มีคุณค่า มีความมั่นใจในตนเอง ต้องการเป็นผู้มีความสามารถ ความต้องการเกียรติยศของแต่ละบุคคลมีมากน้อยต่างกัน บางคนต้องการความพึงพอใจที่จะได้รับความสำคัญระดับที่ทำงาน บางคนต้องการระดับชาติ งานเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้คนมีโอกาสแสดงความสามารถ แต่งานประจำโดยเฉพาะที่ได้รับมอบหมาย ควบคุมตรวจสอบอย่างใกล้ชิด มักไม่มีโอกาสให้คนได้แสดงความสามารถได้อย่างเต็มที่และไม่เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันทำให้เกิดความเบื่อหน่าย

3.1.5 ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต (Self - Actualization) เป็นความต้องการขั้นสูงสุดของบุคคล ได้แก่ความต้องการที่จะสำเร็จทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิด ความคาดหวังของตนเอง ได้ทำอะไรที่ตนเองต้องการและมีความสุขกับสิ่งที่ตนเองทำ

4. ทฤษฎีความพึงพอใจ

4.1 ทฤษฎีสองปัจจัยของ Frederick Herzberg. (1923) ต้องการศึกษาค้นคว้าคนเราต้องการอะไรจากงาน คำตอบที่ค้นพบคือ คนต้องการความสุขจากการทำงาน องค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้เกิดความสุขมีอยู่ 2 องค์ประกอบ คือ

4.1.1 องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับตัวงานและความสำเร็จก้าวหน้าในงาน องค์ประกอบนี้เรียกว่าปัจจัยกระตุ้น (Motivation Factors) มีอยู่ 5 ประการ คือ

- 1) ความสำเร็จของงาน (Achievement)
- 2) การยอมรับนับถือ (Recognition)
- 3) ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ (Advancement)
- 4) ความรับผิดชอบ (Responsibility)
- 5) ลักษณะของงาน (The Work Itself)

4.1.2 องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน องค์ประกอบนี้เรียกว่าปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factors) มีอยู่ 5 ประการ คือ

- 1) นโยบายและการบริหาร (Company Factors and Administration)
- 2) การปกครองบังคับบัญชา (Supervision)
- 3) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Relations)
- 4) สภาพแวดล้อมในการทำงาน (Works Conditions)
- 5) เงินเดือนและผลประโยชน์เกื้อกูล (Salary)

4.1.3 ความพึงพอใจทั้งสององค์ประกอบมีด้วยกัน 10 ประการ มีรายละเอียด

ดังต่อไปนี้

1) ความสำเร็จของงาน หมายถึง การที่บุคคลสามารถทำงานได้เสร็จสิ้นและประสบความสำเร็จอย่างดี ความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ การรู้จักป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นเมื่อผลงานสำเร็จ เราจึงเกิดความรู้สึกพอใจและปลื้มในผลงานนั้นอย่างยิ่ง

2) การยอมรับนับถือ หมายถึง การได้รับการยอมรับไม่ว่าจากผู้บังคับบัญชา เพื่อนผู้มาขอรับการปรึกษา หรือจากบุคคลใดในหน่วยงาน การยอมรับนี้อาจจะเป็นการยกย่อง ชมเชย แสดงความยินดี การให้กำลังใจ หรือการแสดงออกอื่น ๆ ที่สื่อให้เห็นถึงการยอมรับในความสามารถเมื่อได้ทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งบรรลุผลสำเร็จ การยอมรับนับถือจะแฝงอยู่กับความสำเร็จในงานด้วย

3) ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ หมายถึง การได้รับเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้นของบุคคลในองค์กร การได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมหรือได้รับการฝึกอบรม

4) ความรับผิดชอบ หมายถึง ความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากการได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานใหม่ ๆ และมีอำนาจในการรับผิดชอบเต็มที่ ไม่มีการตรวจหรือควบคุมอย่างใกล้ชิด

5) ลักษณะของงาน หมายถึง งานที่น่าสนใจ งานที่ต้องอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความท้าทายจะต้องลงมือทำ หรือเป็นงานที่สามารถทำตั้งแต่ต้นจนจบได้โดยลำพังแต่ผู้เดียว

6) นโยบายและการบริหาร หมายถึง การจัดการบริหารงานขององค์กรและการติดต่อสื่อสารภายในองค์กร

7) การปกครองบังคับบัญชา หมายถึง ผู้บังคับบัญชาขาดความรู้ความสามารถในการปกครอง มีอคติ ไม่ยุติธรรม รวมทั้งไม่สามารถเป็นผู้นำทางด้านวิชาการและเทคโนโลยีได้

8) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึง ผู้บังคับบัญชาไม่มีมนุษยสัมพันธ์วางตนสูง ไม่ให้ความสนิทเป็นกันเองกับเพื่อนร่วมงาน ต่างคนต่างทำโดยไม่คำนึงถึงมิตรภาพ มีการแข่งขันชิงดี ชิงเด่น และเอาตัวรอดโดยการทับถมผู้อื่น

9) สภาพแวดล้อมในการทำงาน หมายถึง สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในการทำงาน ไม่เหมาะสม เช่น สถานที่ตั้งหน่วยงานไม่ดี ไม่มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการทำงาน ปริมาณงานมีมากหรือน้อยเกินไป

10) เงินเดือนหรือผลประโยชน์เกื้อกูล หมายถึง เงินเดือนหรือผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่คนงานหรือผู้ปฏิบัติงานได้รับ เช่น ค่าจ้าง เงินบำเหน็จเมื่อออกจากงาน เงินตอบแทนในโอกาสพิเศษ การให้บริการต่าง ๆ การรักษาพยาบาล และสวัสดิการที่อยู่อาศัย เป็นต้น

พิมลจรรย์ นามวัฒน์ (2546 : 85) ได้กล่าวในการบริหารงานบุคคลไว้ว่า Frederick Herzberg. (1923) ได้นำแนวคิดของ Abraham Maslow. (1970) ไปศึกษาเพิ่ม และมีแนวความคิดเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจที่ประกอบด้วย ปัจจัยจูงใจ 2 กลุ่ม หรือ Two-Factors Theory of Motivation ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าได้ใช้เป็นแนวทางในการศึกษา Frederick

Herzberg. (1923) ได้ทำการศึกษาปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อแรงจูงใจของคนในองค์กร ดังรายละเอียดดังนี้

4.1.4 ปัจจัยจูงใจที่เป็นตัวกระตุ้นในการทำงาน (Motivation Factors) เป็นปัจจัยจูงใจซึ่งเป็นสาเหตุแห่งความพอใจในการทำงาน ได้แก่ การได้เพิ่มความรู้ (Growths) ความก้าวหน้าในหน้าที่ การงาน (Advancement) การได้รับความรับผิดชอบที่สูงขึ้น (Responsibility) การมีอิสระในการทำงาน (Work Itself) การได้รับการยอมรับในผลงานจากผู้อื่น (Recognition) และผลสำเร็จใน การทำงาน (Achievement)

4.1.5 ปัจจัยจูงใจที่รักษาสุขลักษณะจิต (Hygiene Factors) เป็นปัจจัยจูงใจที่เกี่ยวกับสาเหตุที่ก่อให้เกิดความไม่พอใจในการทำงาน ได้แก่ ความมั่นคงในการทำงาน (Security) ตำแหน่งการงาน (Status) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน (Relationships with Peers) ค่าตอบแทน (Income) สภาพการทำงาน (Working Conditions) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชา (Relation with Supervisor) ความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา (Relationship with Subordinates) การควบคุมดูแล (Supervisor) และนโยบายการบริหารของบริษัท (Policy and Administration)

อย่างไรก็ดี Frederick Herzberg. (1923) พยายามชี้ให้นักบริหารเข้าใจว่า ปัจจัยจูงใจที่รักษาสุขลักษณะจิต Frederick Herzberg. (1923) นั้นเป็นสิ่งที่สกัดกั้นไม่ให้พนักงานเกิดความไม่พอใจในการทำงานเท่านั้น แต่ไม่สามารถสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นได้ เพราะการใช้เงินหรือสิ่งจูงใจที่ไม่เกี่ยวกับงานหรือบีบบังคับให้พนักงานทำงานด้วยการขู่หรือการลงโทษจะทำให้พนักงานทำงานด้วยความจำใจไม่มีความรู้สึกพึงพอใจต่องาน ดังนั้น จึงควรใช้ปัจจัยจูงใจที่เป็นตัวกระตุ้นในการทำงาน (Motivational Factors) เพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงาน

จากปัจจัยดังกล่าวพอสรุปได้ มนุษย์มีความต้องการอยู่ 2 อย่างคือ ความต้องการด้านร่างกายและการได้รับการยอมรับ ยกย่องให้เกียรติจากสังคม

4.2 ทฤษฎีความต้องการของแมคเคลแลนด์ (McClelland's Need Theory) ตามทฤษฎีของแมคเคลแลนด์ได้จำแนกความต้องการของบุคคลไว้ 3 ประเภทคือ

4.2.1 ความต้องการสัมฤทธิ์ผล (Need for Achievement) คือความต้องการความสำเร็จในสิ่งที่ตนมุ่งหวัง โดยบุคคลจะมีแรงจูงใจในการทำงานให้บรรลุความสำเร็จโดยที่เห็นว่างานนั้นไม่ยากลำบากเกินไปกว่าความสามารถที่บุคคลนั้นจะกระทำได้ และมีแรงจูงใจในการแสวงหาความพึงพอใจจากความสำเร็จในงานนั้น ๆ ด้วย

4.2.2 ความต้องการความสัมพันธ์ (Need for Relation) คือความต้องการที่จะร่วมมือกัน การมีความผูกพันในทางบวกต่อกันของกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ความอบอุ่นในมิตรภาพที่มีต่อกันและยังรวมถึงความรู้สึกต่าง ๆ ที่มีต่อบุคคลอื่นด้วย เช่น ความชอบพอ ความปรารถนาที่จะได้รับการยกโทษจากบุคคลอื่นเมื่อกระทำผิด เป็นต้น

4.2.3 ความต้องการอำนาจบารมี (Need for Power) คือความต้องการที่จะมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น รวมถึงการที่บุคคลแสดงออกซึ่งความรู้สึกต่าง ๆ ต่อการมีอิทธิพลเหนือสถานการณ์เหล่านั้นด้วย เป็นต้นว่า การแสดงความพอใจเมื่อได้รับชัยชนะ หรือการแสดงความ

โกรธเมื่อผิดหวัง นอกจากนั้นยังได้แก่ ความต้องการในการใช้อิทธิพลในการปฏิบัติงาน เช่น การให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะการใช้อำนาจบังคับบัญชา การแสวงหาความเชื่อถือ และการใช้อิทธิพลในการลงโทษ เป็นต้น ถ้ามองในลักษณะของการบริหารและมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารแล้ว ความต้องการอำนาจบารมี คือการที่ผู้บังคับบัญชาใช้อิทธิพลต่าง ๆ ในการควบคุมดูแล ปกครอง บังคับบัญชานั้นเอง

จากแนวทฤษฎีนี้ เป็นการชี้ให้เห็นความแตกต่างของระดับความต้องการของผู้บริหารซึ่งอยู่ในระดับสูงกับผู้ปฏิบัติงานระดับต้น แกนนอน กล่าวว่า ความต้องการสัมฤทธิ์ผลถือว่ามีค่าสำคัญสำหรับผู้ปฏิบัติงานระดับต้น ซึ่งมีความคาดหวังต่อการที่จะได้รับสิ่งตอบแทนจากผลงานที่ได้ทำไปแล้ว แต่สำหรับระดับผู้บริหารแล้วความต้องการอำนาจบารมี เป็นความต้องการที่สูงกว่าความต้องการความสัมฤทธิ์ผลและความต้องการความผูกพัน

4.3 ทฤษฎีกระบวนการ (Process Theories) ได้แก่ ทฤษฎีที่เน้นกระบวนการในการจูงใจ เช่น ทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory) และทฤษฎีความเสมอภาค (Equity Theory) สมัยศ นาวิกการ ได้กล่าวถึงทฤษฎีการจูงใจแบบนี้ว่า “เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญในเรื่องที่ว่าคนจะถูกจูงใจด้วยเป้าหมายอะไรและถูกจูงใจอย่างไร ในที่คนะดังกล่าวนี้ ความต้องการจะเป็นเพียงองค์ประกอบอย่างหนึ่งในกระบวนการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งใช้ในการตัดสินใจว่าจะปฏิบัติอย่างไรเท่านั้น”

4.4 ทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory) เป็นทฤษฎีที่ได้รับการพัฒนาจาก Victor H. Vroom ได้อธิบายว่า การจูงใจเป็นผลของความมากน้อยที่บุคคลมีความต้องการต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และการคาดคะเนของบุคคลนั้นต่อความน่าจะเป็นของการกระทำที่จะนำไปสู่สิ่งนั้น ดังนั้นรูปแบบของการจูงใจตามทฤษฎีนี้จึงประกอบด้วย ความพอใจ (Valence) ความคาดหวัง (Expectancy) ซึ่งจะเป็นตัวทำให้เกิดการจูงใจและผลลัพธ์ (Outcomes)

4.4.1 ความพอใจ (Valence) หมายถึง ความรุนแรงของความปรารถนาของบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความพอใจนี้จะแสดงออกถึงความมากน้อยของความปรารถนาของบุคคลที่มีเป้าหมาย โดยที่ความพอใจจะเกิดขึ้นจากภายในตัวของบุคคลแต่ละคน ซึ่งถูกกำหนดด้วยประสบการณ์ ดังนั้น ความพอใจของแต่ละบุคคล จึงมีความแตกต่างกัน

4.4.2 ความคาดหวัง (Expectancy) หมายถึง ความเชื่อถืออย่างแรงกล้าว่าการกระทำที่แสดงออกมานั้น จะทำให้ได้รับผลลัพธ์เป็นพิเศษ ความคาดหวังนี้จะแสดงให้เห็นถึงการคาดคะเนของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับความน่าจะเป็นของการกระทำที่บรรลุผลลัพธ์อย่างหนึ่ง จะสามารถนำไปสู่ผลลัพธ์อีกอย่างหนึ่งได้

4.4.3 ผลลัพธ์ (Outcomes) เป็นผลที่เกิดจากการกระทำที่ได้รับการกระตุ้นและจูงใจ ผลลัพธ์มีอยู่ 2 ระดับ คือ ผลลัพธ์ระดับที่หนึ่ง (Primary Outcomes) เป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากผลการปฏิบัติงานและผลลัพธ์ระดับที่สอง (Secondary Outcomes) เป็นผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ระดับหนึ่ง กล่าวคือ เป็นผลลัพธ์ที่ได้รับตามมาหลังจากที่ได้รับผลลัพธ์ระดับที่หนึ่งแล้ว

5. การวัดความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นทัศนคติอย่างหนึ่งในการวัดความพึงพอใจ บุญเรือง ขจรศิลป์ (2548 : 15) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า ความพึงพอใจหรือทัศนคติ เจตคติเป็นการแสดงออกก่อนข้างซับซ้อน จึงเป็นการยากที่จะวัดทัศนคติได้โดยตรง แต่เราสามารถที่จะวัดทัศนคติได้โดยการวัด ความคิดเห็นของบุคคลเหล่านั้นแทน ฉะนั้น การวัดความพึงพอใจก็มีขอบเขตจำกัด อาจมีความคลาดเคลื่อนเกิดขึ้นถ้าบุคคลเหล่านั้นแสดงความคิดเห็นไม่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริง ซึ่งความ คลาดเคลื่อนนี้ย่อมเกิดขึ้นได้ เป็นลักษณะการจัดการทั่ว ๆ ไป โดยเสนอว่าเทคนิคของ Likert. (1932) เป็นแบบหนึ่งที่สามารถใช้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางซึ่งสอดคล้องกับ บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ ซึ่งได้เพิ่มเติมอีกว่าสามารถวัดทัศนคติได้เกือบทุกเรื่องและให้ค่าเที่ยงตรงสูง ในขณะนั้น

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าความพึงพอใจในการปฏิบัติงานนั้นมีหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นความพึงพอใจที่เกิดจากการที่บุคคลมีความเชื่อมั่นในผลตอบแทนที่จะได้รับ แรงจูงใจที่เกิดจากความคาดหวัง หากบุคคลมีความพึงพอใจแล้วจะทำให้ไม่เบื่อหน่ายจากการทำงาน และยังสามารถทำให้บุคคลมีความตั้งใจที่จะอุทิศใจและกายต่องานที่ทำงานซึ่งจะทำให้บรรลุเป้าหมายที่องค์กรวางได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการกระบวนการเรียนรู้ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

1. แนวทางการจัดการเรียนรู้

1.1 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ด้วยปรัชญา “คิดเป็น” ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ร่วมกันในการวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา โดยเริ่มตั้งแต่รวบรวม และวิเคราะห์สภาพปัญหา การรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาโดยใช้ข้อมูล 3 ด้าน คือ ข้อมูลด้านตนเอง ข้อมูลด้านวิชาการ และข้อมูลด้านสังคม และสิ่งแวดล้อมมาใช้ในกระบวนการคิด วิเคราะห์ และหาแนวทางในการแก้ปัญหา และหาแนวทางปฏิบัติด้วยหลักของความเป็นเหตุเป็นผลในการดำเนินชีวิตของตนเองและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ จะต้องคำนึงถึงจิตวิทยาการศึกษาผู้ใหญ่ที่ต้องการเรียนรู้ เพื่อนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการประกอบอาชีพได้ทันที ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรจึงมีความจำเป็นต้องจัดเนื้อหาสาระของหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

1.2 การจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยยึดตามแนวทางการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ นอกจากนี้กระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างต้องจัดสาระการเรียนรู้และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การเรียนรู้ในสาระต่าง ๆ จึงมีกระบวนการ และวิธีการที่หลากหลายให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล เน้นกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง เช่น การเรียนรู้

ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกับการเรียนรู้จากวิถีชีวิต และการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เหล่านี้เป็นต้น

1.3 การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ เน้นการเรียนรู้แบบองค์รวมที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญและกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน โดยนำกระบวนการเรียนรู้จากสาระการเรียนรู้ในหมวดวิชาเดียวกัน หรือสาระการเรียนรู้ต่างหมวดวิชามาบูรณาการร่วมกับสภาพชีวิตในการจัดการเรียน การสอน ทั้งนี้ ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) เป็นผู้ชี้แนะ ตลอดจนเป็นวิทยากรในสาขาวิชาที่นำมาบูรณาการ ซึ่งจัดได้หลายลักษณะ เช่น 1) การบูรณาการแบบผู้เรียนคนเดียว 2) การบูรณาการแบบคู่ขนาน 3) การบูรณาการแบบสหวิทยาการ และ 4) การบูรณาการแบบโครงการ

1.4 การจัดกระบวนการเรียนรู้ตลอดหนึ่งภาคเรียนนั้นมีกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ 5 กิจกรรม คือ การจัดการเรียนรู้โดยการพบกลุ่ม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่องโดยการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองการทำกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย การทำโครงการ การสอนเสริม และการทำกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) จะต้องกำหนดให้ผู้เรียนแต่ละคนใช้เวลาศึกษาเรียนรู้อย่างน้อย 21 ชั่วโมง เพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1.4.1 การพบกลุ่ม (พก.) โดยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (การเรียนการสอน) เน้นกระบวนการให้นักศึกษาสร้างความรู้ความคิดได้ด้วยตนเอง ให้เวลาประมาณ 3 ถึง 5 ชั่วโมง ต่อสัปดาห์ มีขั้นตอนดังนี้

- 1) ให้นักศึกษานำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าจากกิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง และหรือโครงการ ซึ่งได้รับมอบหมายหรือวางแผนการเรียนรู้ร่วมกับครู ศรช. ไว้ล่วงหน้า
- 2) ทดสอบความรู้ความเข้าใจสาระเนื้อหา โดยครู ศรช. และสถานศึกษา (กศน.อำเภอ) เป็นผู้จัดทำข้อสอบย่อยในลักษณะ ถาม และ ตอบ (Quiz) ให้นักศึกษาตอบคำถามเป็นข้อเขียนสั้น ๆ ซึ่งสรุปความคิดรวบยอดที่เป็นความรู้ความเข้าใจของตัวนักศึกษาเอง
- 3) จัดการเรียนการสอนในเนื้อหาสาระใหม่ ซึ่งร่วมกันวางแผนไว้แล้วหรือเนื้อหาสาระที่จำเป็น ซึ่งนักศึกษายังไม่เข้าใจ และต้องการจะเรียนรู้เพิ่มเติม
- 4) ฝึกกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากกลุ่ม จากสื่อ โดยครู ศรช. เป็นผู้จัดการกระตุ้น และเสริมความรู้ให้
- 5) วางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง (กรต.)

1.4.2 การทำกิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง (กรต.) ดำเนินการโดยมอบหมาย หรือวางแผนการเรียนรู้ การกำหนดงาน ประเด็น ให้นักศึกษาได้เรียนรู้ด้วยตนเองต่อเนื่องจากการพบกลุ่มซึ่งอาจไปศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ ผู้รู้ ภูมิปัญญา และจากสื่ออื่น ๆ แล้วนำความรู้ความเข้าใจไปนำเสนอกับกลุ่มนักศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกัน และกัน ในการพบกลุ่มครั้งต่อไป โดยสามารถดำเนินการเป็นกลุ่ม หรือรายบุคคลได้ตามความเหมาะสมในแต่ละเนื้อหาสาระ กิจกรรมดังกล่าว นักศึกษาจะต้องดำเนินการต่อเนื่องตลอดเวลาทุกวันเวลาเหนือจากวันพบกลุ่ม ซึ่งอาจใช้เวลาวันละ ประมาณ 3 ถึง 4 ชั่วโมง ตลอดสัปดาห์ ทั้งครู ศรช. จะต้องเป็นผู้ออกแบบกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง

1.4.3 ดำเนินการให้มีการจัดทำโครงการงาน (คง.) ครู ศรช. และนักศึกษาร่วมกันวางแผนและกำหนดการจัดทำโครงการงานทุกหมวดวิชา ที่ลงทะเบียนแต่ละภาคเรียน โดยบูรณาการกับการดำรงชีวิต ประกอบอาชีพ เน้นการทำโครงการที่เป็นสภาพจริง เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาหรือการพัฒนา เช่น โครงการเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน โครงการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด โครงการเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การฝึกทักษะอาชีพ เป็นต้น

1.4.4 การจัดการเรียนรู้โดยการสอนเสริม ใช้กับเนื้อหาที่ยาก เหมาะที่จะใช้วิทยากร ผู้รู้ ผู้ชำนาญ ในเนื้อหานั้น ๆ เป็นผู้อธิบายจึงจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจดีขึ้น ช่วงเวลาและสถานที่ในการสอนเสริมเป็นไปตามแผนที่ร่วมกันกำหนดไว้โดยใช้เวลาที่เหมาะสมนอกเหนือจากเวลาการพบกลุ่มโดยกำหนดให้สอนเสริมกลุ่มสาระ 3 ครั้ง ๆ ละไม่เกิน 3 ชั่วโมง ในแต่ละระดับ โดยมีจำนวนนักศึกษาเข้ารับการสอนเสริม ไม่น้อยกว่า 20 คน ต่อ 1 ครั้ง ทั้งนี้ สถานศึกษาต้องให้ความเห็นชอบในการพิจารณาคัดเลือกวิทยากรที่เหมาะสมในการจัดสอนเสริมแต่ละครั้ง

1.4.5 การจัดการเรียนรู้โดยการทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) ซึ่งเป็นกิจกรรม การเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม และเป็นเงื่อนไขของการจบหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ทุกระดับ เป็นกิจกรรมกลุ่มที่ผู้เรียนทำตามความสนใจ ความถนัด โดยเน้นการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษา/เรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตจริง เพื่อพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม มีการปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ผู้เรียนต้องทำกิจกรรม กพช. ไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง โดยทำในภาคเรียนหนึ่ง หรือทำสะสมทุกภาคเรียน และให้ทำร่วมกับนักศึกษาในระดับการศึกษาอื่น ๆ ได้จนครบตามเกณฑ์กำหนด

1.4.6 แนวทางการวัด และประเมินผลการเรียนรู้แนวทางการวัด และประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ประกอบด้วย

- 1) การวัด และประเมินผลการเรียนหมวดวิชา
- 2) การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 3) ประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน
- 4) การประเมินกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.)

1.5 การดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามที่กล่าวมามีแนวทางการดำเนินการดังนี้

1.5.1 การวัดและประเมินผลการเรียนหมวดวิชา การวัดและประเมินผลการเรียนหมวดวิชา เป็นการวัดและประเมินผลการเรียนในหมวดวิชาต่าง ในกลุ่มหมวดวิชาพื้นฐาน และกลุ่มหมวดวิชาประสบการณ์ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อทราบความก้าวหน้าของผู้เรียนทั้งด้าน ความรู้ ทักษะกระบวนการคุณธรรม จริยธรรม อันเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนั้น การวัดและประเมินผลจึงต้องใช้วิธีการที่หลากหลายเน้นการปฏิบัติจริงให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ของหมวดวิชาซึ่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยอาจจะแบ่งเป็นการประเมินผล

ก่อนเรียน การประเมินผลระหว่างเรียนและการประเมินผลปลายภาคเรียนการวัดและประเมินผล การเรียนรู้หมวดวิชา พิจารณาจากกิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง โดยพิจารณาจากผลงาน / ชิ้นงาน และการร่วมอภิปราย การทดสอบย่อย (Quiz) โครงการงานและการทดสอบปลายภาคเรียน (Final Test)

1) กิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง โดยพิจารณาจากผลงาน ชิ้นงานที่ผู้เรียน ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การนำเสนอผลงาน ชิ้นงาน และการร่วมอภิปราย

1.1) ผลงาน ชิ้นงาน ที่ผู้เรียนได้ไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองนักศึกษาที่ได้ไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ในเนื้อหาสาระที่ง่ายที่ได้ตกลงร่วมกับครูในช่วงวางแผนการเรียนรู้ นักศึกษาต้องบันทึกผลการศึกษาไว้เป็นหลักฐานอาจใช้วิธีบันทึกด้วยการเขียนด้วยลายมือ เพื่อฝึก การเขียน และจัดเก็บให้เป็นระบบครูต้องตรวจสอบผลการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของนักศึกษา เป็นระยะ ๆ ตามที่ได้กำหนดในแผนการเรียนรู้ โดยพิจารณาในเรื่องของเนื้อหาสาระ ทักษะ กระบวนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง คุณธรรมจริยธรรม และอื่น ๆ รวมทั้งพิจารณา การอ่านคิด วิเคราะห์และเขียน

1.2) การนำเสนอผลการวิจัยและการร่วมอภิปรายนักศึกษาจะต้อง หมุนเวียนกัน นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองหรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายในช่วงการ พบกลุ่ม และผู้ที่ยังไม่ได้นำเสนอต้องร่วมอภิปรายซักถามเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เป็นการฝึก ทักษะการเสนอความคิดเห็นและฝึกทักษะการพูดครูต้องสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษา ในส่วนที่ เป็นผู้นำเสนอทั้งด้านเนื้อหา สื่อ บุคลิกภาพ และอื่น ๆ แล้วบันทึกผลสังเกตไว้เป็นหลักฐาน สำหรับผู้ร่วมอภิปราย ให้สังเกตในเรื่องสาระที่ร่วมอภิปราย ข้อมูลข้อคิดเห็นที่นำมาอภิปราย การ มีส่วนร่วมและทักษะการพูดในที่ชุมชนและอื่น ๆ โดยบันทึกผลการสังเกตในแบบสังเกต

2) การทดสอบย่อย (Quiz)

ในการพบกลุ่ม หลังจากเสร็จสิ้นการนำเสนอ ผลการศึกษาค้นคว้าด้วย ตนเอง และการอภิปราย ให้ครูดำเนินการทดสอบย่อยทุกครั้ง ครั้งละไม่เกิน 20 นาทีโดยทดสอบ เกี่ยวกับความคิดรวบยอดตามมาตรฐานและสาระการเรียนรู้ที่ได้จากการพบกลุ่มครั้งที่ผ่านมา โดยให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ เขต เป็นผู้ดำเนินการจัดทำแบบทดสอบย่อยในลักษณะ ให้เติมคำตอบสั้น ไม่เกิน 5 ข้อ และให้นักศึกษาเก็บคะแนน ไว้เป็นหลักฐาน

3) โครงการงาน

ให้ครูกับผู้เรียนวางแผนประเมิน โครงการงานร่วมกัน ในช่วงการวางแผนการ จัดการเรียนรู้ว่าจะประเมินอะไรบ้าง ให้คะแนนเท่าไร และประเมินในช่วงเวลาใด ทั้งนี้การ ประเมินโครงการงานโดยทั่วไปจะประเมิน 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เอกสารโครงการงาน ส่วนที่ 2 กระบวนการทำงาน ส่วนที่ 3 ผลงานและรายงานส่วนที่ 1 เอกสารโครงการงาน ให้ตรวจสอบว่า เอกสารโครงการงานที่เขียนมีหัวข้อสำคัญ ๆ ของโครงการครบถ้วนหรือไม่ การเขียนโครงการ สมเหตุสมผลมีความชัดเจนและมีความเป็นไปได้เพียงใดส่วนที่ 2 กระบวนการทำงาน ให้ นักศึกษารายงานผลการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ เช่น ทุก 2 สัปดาห์ โดยให้นักศึกษาประเมินด้วย ตนเองว่า การดำเนินโครงการก้าวหน้าเป็นไปตามแผนหรือไม่ หรือมีปัญหาอุปสรรคใด และได้

แก้ปัญหาที่น้อยอย่างไรโดยนักศึกษาแต่ละคนในกลุ่มบันทึกสรุปผลการประเมินไว้ด้วยส่วนที่ 3 ผลงานและรายงาน ผลงาน รายงาน เมื่อทำโครงการเสร็จสิ้นได้ชิ้นงานแล้ว ให้นักศึกษาช่วยกันเขียนรายงานโครงการที่ทำตามแบบฟอร์ม การเขียนรายงานว่า ทำอะไร มีวัตถุประสงค์อย่างไร ทำที่ไหน เมื่อไร พร้อมทั้งเขียนสะท้อนความคิดเห็นต่อการทำโครงการด้วย โดยครูจะประเมินทั้งส่วนที่เป็นชิ้นงานและรายงานทั้งนี้การประเมินโครงการทั้ง 3 ส่วน ควรให้น้ำหนักคะแนนของส่วนที่ 2 การประเมินกระบวนการทำงาน และส่วนที่ 3 การประเมินผลงาน รายงานมากกว่า ส่วนที่ 1 เอกสารโครงการ เช่น ถ้าโครงการคะแนนเต็ม 30 ส่วน อาจให้คะแนนส่วนที่ 1 : ส่วนที่ 2 : ส่วนที่ 3 เป็น 5 : 15 : 10 เป็นต้น

4) การประเมินผลปลายภาคเรียน (Final Test)

การประเมินผลปลายภาคเรียน เป็นการประเมินสรุปผลการเรียนรู้ตามสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ของแต่ละหมวดวิชา โดยให้ประเมินทั้งด้านความรู้ ทักษะและกระบวนการด้วยแบบทดสอบทั้งอัตนัย และปรนัยในสัดส่วนที่เท่ากัน โดยศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด กรุงเทพมหานคร เป็นผู้สร้างเครื่องมือวัดผล พร้อมจัดทำแนวเฉลย และเกณฑ์การตรวจให้คะแนนและให้ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ เขต เป็นผู้ดำเนินการประเมินและตรวจให้คะแนน คะแนนการประเมินผลการเรียนรายหมวดวิชา กำหนดสัดส่วนดังตัวอย่าง

1.5.2 การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นเงื่อนไขที่ผู้เรียนทุกคนจะต้องได้รับการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด จึงจะได้รับการพิจารณาให้จบหลักสูตรโดยประเมินจากการที่ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่ม การเข้าร่วมกิจกรรม กพข. รวมทั้งกิจกรรมในลักษณะอื่น ๆ เพื่อสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรและสถานศึกษากำหนดใช้วิธีการประเมินหลากหลาย เช่น การสังเกต การบันทึก การรายงานพฤติกรรม จากผู้เกี่ยวข้อง การดูผลงาน การบันทึกความดี การรายงานตนเองของผู้เรียนแล้วทำการประเมินนักศึกษาเป็นรายบุคคล

1.5.3 การประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียน

การประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน เป็นเงื่อนไขที่ผู้เรียนทุกคนจะต้องได้รับการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด จึงจะได้รับการพิจารณาให้จบหลักสูตรโดยประเมินจากการที่ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ทุกกลุ่ม และการเข้าร่วมกิจกรรมในลักษณะอื่น ๆ เพื่อฝึกทักษะการอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียน ใช้วิธีการประเมินหลากหลาย เช่น ประเมินจากการจัดการเรียนการสอนรายหมวดวิชา มอบหมายให้ผู้เรียนได้วิจัยทำรายงานนำเสนอผลการค้นคว้า การคิด วิเคราะห์ และวิธีอื่น ๆ ที่เห็นว่าเหมาะสม

1.5.4 การประเมินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพข.)

การประเมินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพข.) เป็นเงื่อนไขที่ผู้เรียนทุกคนจะต้องได้รับการประเมินกิจกรรมพัฒนาตนเองและครอบครัว กิจกรรมพัฒนาชุมชนและสังคมตามเกณฑ์ที่กำหนด

1.5.5 การจบหลักสูตร

การพิจารณาตัดสินใจให้ผู้เรียนจบหลักสูตรแต่ละระดับการศึกษานั้นผู้เรียนต้องมีคุณสมบัติครบตามเกณฑ์ การจบหลักสูตร ดังนี้ คือ ผ่านเกณฑ์การประเมินครบทุกกลุ่มหมวดวิชาตามโครงสร้างของหลักสูตร ผ่านกระบวนการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผ่านเกณฑ์การประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน และผ่านเกณฑ์การประเมินกิจกรรม กพช.

1) การผ่านเกณฑ์การประเมินครบกลุ่มหมวดวิชาตามโครงสร้างของหลักสูตรในแต่ละหมวดวิชา ให้ดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นผลการประเมินแต่ละหมวดวิชาต้องมีค่าระดับผลการเรียนเป็น ดีมาก (4) – ดี (3) – พอใช้ (2) – ผ่าน (1)

2) การผ่านกระบวนการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้สถานศึกษาจัดให้มีกระบวนการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยสถานศึกษาจะต้องกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สถานศึกษาต้องการเป็นพิเศษประมาณ 3 ถึง 5 เรื่อง ทั้งนี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์อาจเหมือนหรือแตกต่างจากคุณธรรม จริยธรรม ของรายหมวดวิชาก็ได้ จากนั้นให้ครูและผู้เกี่ยวข้องร่วมประเมิน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้ชัดเจน แยกจากการประเมินผลกลุ่มหมวดวิชา ผลการประเมินให้เป็นดีมาก – ดี – พอใช้

3) การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อาจดำเนินการได้หลายรูปแบบ เช่น

รูปแบบที่ 1 สังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ การพบกลุ่ม การทำโครงการ การทำกิจกรรม กพช. และอื่น ๆ แล้วบันทึกผลการสังเกต

รูปแบบที่ 2 การกำหนดหัวข้อหรือประเด็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ แล้วให้นักศึกษำบันทึกด้วยตนเอง โดยครูอาจตรวจสอบโดยทางอ้อมหรือสอบถามผู้เรียนโดยตรง แล้วบันทึกผลการประเมิน

4) การผ่านเกณฑ์การประเมิน การอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียน ให้สถานศึกษากำหนด มาตรฐาน การอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนของแต่ละระดับการศึกษาแล้วให้ครูและผู้เกี่ยวข้อง ร่วมกันประเมิน ผลการประเมินให้เป็น ดีมาก – ดี และพอใช้ หากมีผลการประเมินไม่ผ่านเกณฑ์ต้องให้ผู้เรียนดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้เรียบร้อย การประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน อาจมีการประเมินในรูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา เช่น .

รูปแบบที่ 1 ประเมินการบันทึกสิ่งที่มอบให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง แล้วบันทึกผลการประเมินในแบบบันทึก หรือเขียนบันทึกโดยอิสระ

รูปแบบที่ 2 ประเมินจากเอกสารโครงการ และรายงานผลโครงการที่นักศึกษาเขียน แล้วบันทึกผลการประเมินในแบบบันทึก หรือเขียนบันทึกโดยอิสระ

รูปแบบที่ 3 ประเมินจากการบันทึกการไปศึกษาดูงานนอกสถานศึกษา แล้วบันทึกผลการประเมินในแบบบันทึกหรือ เขียนบันทึกโดยอิสระ

5) การผ่านเกณฑ์การประเมินกิจกรรม กพช. ให้สถานศึกษาโดยครูและ ผู้เรียนร่วมกันกำหนดเกณฑ์การประเมิน โดยให้พิจารณาจากกิจกรรม โครงการที่นำเสนอการ ดำเนินการตามเกณฑ์การปฏิบัติกิจกรรม กพช. เช่น จำนวนเวลาที่ใช้และผลการดำเนินการทั้ง ผลงาน ชิ้นงานที่ทำทักษะกระบวนการและคุณธรรม จริยธรรม ในการทำงานเป็นกลุ่มผลการ ประเมินครบ 100 ชั่วโมงให้เป็นผ่าน

1.5.6 การประเมินคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียนระดับชาติ

ในการประเมินผลการเรียน นอกจากจะต้องมีการวัดและประเมินผลการ เรียนรู้ตั้งได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว สถานศึกษาจะต้องจัดให้ผู้เรียนเข้ารับการประเมินคุณภาพ การศึกษานอกโรงเรียนระดับชาติ ในหมวดวิชาที่สำคัญก่อนจบการศึกษาแต่ละระดับด้วย เพื่อ นำไปเป็นข้อมูลในการพิจารณาส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษามีคุณภาพที่ใกล้เคียงกันต่อไป การประเมินคุณภาพ การศึกษานอกโรงเรียนระดับชาติ ไม่มีผลต่อการได้ และ ตกของนักศึกษา

1.5.7 การเทียบโอนผลการเรียน

สถานศึกษาสามารถดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียน โดยการนำ ความรู้ทักษะและประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษา การเรียนรู้ และหรือการทำงานจาก ประสบการณ์ชีวิตหรือจากการประกอบอาชีพมาเทียบโอนเป็นผลการเรียนตามหลักสูตรในระดับ ที่กำลังศึกษาอยู่ได้การเทียบโอนผลการเรียน สถานศึกษาสามารถดำเนินการ ได้ดังนี้

- 1) พิจารณาจากหลักฐานการศึกษา
- 2) ประเมินความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน

ทั้งนี้ให้สถานศึกษาดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน โดยใช้หลักเกณฑ์วิธีการที่ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กำหนดตามระเบียบ กระทรวงศึกษาธิการ

1.5.8 แนวทางปฏิบัติในการวัดและประเมินผล

1) การประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง

การให้คะแนนในแบบประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง อาจให้คะแนน เต็มแต่ละส่วน คือ ส่วนที่เป็นเอกสาร ชิ้นงาน ส่วนที่เป็นการนำเสนอและส่วนของการมีส่วนร่วม เท่า ๆ กัน หรืออาจให้ในแต่ละส่วนแตกต่างกันก็ได้ ขึ้นกับนโยบายหรือจุดเน้นของสถานศึกษา เช่น ถ้าคะแนนเต็ม 30 คะแนน อาจให้คะแนนแต่ละส่วนเป็น 10 - 10 - 10 หรือ 8 - 12 -10 หรืออื่น ๆ การให้คะแนนอาจพิจารณา ดังนี้

1.1) เอกสาร ซึ่งเป็นหลักฐานการค้นคว้าของผู้เรียนตามที่ได้วางแผนการ เรียนไว้แล้วหรือตามที่ได้รับมอบหมาย การให้คะแนนอาจพิจารณาจากความครบถ้วนถูกต้องของ เนื้อหา แหล่งการค้นคว้าน่าเชื่อถือ มีการบันทึกผลการค้นคว้าโดยใช้สำนวนภาษาของตนเอง จัดทำเอกสารได้ทันตามกำหนดเวลาหรือตรงตามแผน

1.2) การนำเสนอ การนำเสนอผลการวิจัยก่อนนำเสนอเนื้อหาให้ผู้เรียน เล่าถึงวิธีการเตรียมความพร้อม หรือถ้าเป็นงานกลุ่มให้เล่าถึงการวางแผนละการมีส่วนร่วมของ

สมาชิกในกลุ่มการให้คะแนนอาจพิจารณาจาก เนื้อหาสาระครบถ้วน ถูกต้อง ตรงประเด็นการนำเสนอน่าสนใจ บุคลิกภาพในการนำเสนอ ระยะเวลาการนำเสนอเป็นตามที่กำหนด

1.3) การมีส่วนร่วม ให้พิจารณาทั้งการมีส่วนร่วมในกลุ่มและการมีส่วนร่วมในการร่วมฟังการนำเสนอการมีส่วนร่วมในกลุ่มอาจพิจารณาจาก ความรับผิดชอบ ความตรงต่อเวลา ความกระตือรือร้น ฯลฯ การมีส่วนร่วมในการฟังการนำเสนอ อาจพิจารณาจาก พฤติกรรมขณะร่วมฟังการนำเสนอ การอภิปราย การซักถาม การแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเชิงสร้างสรรค์ ฯลฯ

2) การทดสอบย่อย (Quiz)

การพบกลุ่มแต่ละครั้งให้มีการทดสอบย่อยทุกครั้ง โดยใช้แบบทดสอบให้ตอบสั้น ๆ คะแนนเต็ม 10 คะแนน

3) การประเมินโครงงาน

การประเมินโครงงานโดยทั่วไปแบ่งการประเมินเป็น 3 ส่วนคือ เอกสารโครงงาน กระบวนการ ผลงาน รายงาน ทั้งนี้ควรให้น้ำหนักคะแนนส่วนของกระบวนการผลงาน รายงานมากกว่าส่วนเอกสารโครงงาน เช่น ถ้าโครงงาน คะแนนเต็ม 30 คะแนนอาจให้คะแนนส่วนที่ 1 : ส่วนที่ 2 : ส่วนที่ 3 เป็น 5 : 15 : 10 การให้คะแนนอาจพิจารณาดังนี้

3.1) เอกสารโครงงาน ให้พิจารณาว่าโครงงานที่เขียนมีหัวข้อสำคัญ ครอบคลุม มีความสมเหตุสมผล ความชัดเจน และความเป็นไปได้ของโครงงาน

3.2) กระบวนการทำงาน พิจารณาถึงความก้าวหน้าของการทำงาน ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการทำงาน ความประหยัด ความปลอดภัย ตลอดจนคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์อื่น ๆ

3.3) ผลงาน รายงาน ให้ดูว่าผลงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ผลงานมีคุณภาพมาตรฐานเพียงใด ในส่วนของรายงานพิจารณาในเรื่องรูปแบบการนำเสนอความชัดเจนของรายงานว่าทำอะไร ที่ไหน อย่างไร ได้ผลเป็นอย่างไร มีข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่เหมาะสมเพียงใดทั้งนี้สถานศึกษาอาจกำหนดเป็นเกณฑ์การให้คะแนน (Rubric Score) แบบองค์รวมในแต่ละส่วนที่จะประเมินก็ได้

4) การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

การกรอกคะแนนในแบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้กรอกคะแนนเป็นตัวเลขโดยกำหนดเป็นเกณฑ์การให้คะแนน (Rubric Score) เช่น 0, 1, 2, และ 3 จะทำให้แปลความหมายผลประเมินได้ชัดเจน ตัวอย่าง ถ้าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถานศึกษา มี 5 ข้อ คือข้อ 1 การตรงต่อเวลา ข้อ 2 ความรับผิดชอบ ข้อ 3 รักการออกกำลังกาย ข้อ 4 มีมารยาท ข้อ 5 ความซื่อสัตย์

5) การประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียน

การให้คะแนนในแบบประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนให้กรอกคะแนนเป็นตัวเลขที่มีการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน 0, 1, 2, 3, 4, (Rubric Score) จะทำให้

แปลความหมายผลการประเมินได้ชัดเจน มากกว่าการบันทึกว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมนั้นมากหรือน้อย

บริบท และบทบาทหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
อำเภออย่างตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

1. ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา

1.1 ชื่อสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ
อย่างตลาด

1.2 ที่ตั้ง การติดต่อ เลขที่ 229 หมู่ที่ 20 ถนน ขอนแก่น-โพนทอง ตำบลข้าง
ตลาด อำเภออย่างตลาดจังหวัดกาฬสินธุ์ รหัสไปรษณีย์ 46120 โทร 043-891377 โทรสาร 043-
891377

1.3 สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
จังหวัดกาฬสินธุ์ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
กระทรวงศึกษาธิการ

1.4 ประวัติความเป็นมาของสถานศึกษา

ประวัติสถานศึกษา เมื่อปี พ.ศ. 2523 กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้
ประกาศจัดตั้งศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดกาฬสินธุ์ขึ้น โดยอาศัยสำนักงานศึกษาธิการ
อำเภอทุกอำเภอเป็นเครือข่ายในการเสริมสร้างกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในพื้นที่ และ
ต่อมาในปี พ.ศ. 2530 ได้ประกาศจัดตั้งศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอขึ้น
โดยมีผู้ประสานงานอำเภอเป็นผู้รับผิดชอบ งานการศึกษานอกโรงเรียนและได้มอบหมายให้ นาย
สมมาตร คล้ายเลื่อน ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง ผู้ประสานงานอำเภออย่างตลาด

กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้ประกาศจัดตั้งห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราช
กุมารี” อำเภออย่างตลาด เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2534 มีงบประมาณการก่อสร้างจำนวน 3
ล้าน 7 แสนบาท ซึ่งได้มาจากงบประมาณของกระทรวงศึกษาธิการ 1 ล้านบาท ได้รับเมตตา
จากพระอาจารย์ มหาถาวร จิตตถาวโร วัดปทุมวนาราม กรุงเทพมหานคร บริจาคในนามของ
มูลนิธิถาวร จิตตถาวโร วงศ์มาลัย จำนวน 1 ล้านบาท นอกนั้นเป็นเงินบริจาคสมทบของ พี่
น้องชาวจังหวัดกาฬสินธุ์ ก่อสร้างแล้วเสร็จและทำพิธีเปิด เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2535
โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเป็นองค์ประธาน
ในพิธี และห้องสมุดประชาชนหลังนี้จัดสร้างขึ้นเพื่อเป็นมิ่งมงคลสมัยเนื่องในวโรกาสที่สมเด็จพระ
เทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระชน ายุ ครบ 3 รอบ (36 พรรษา)

เมื่อปี พ.ศ. 2537 กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้อนุมัติจัดตั้ง ศูนย์
การศึกษานอกโรงเรียนอำเภออย่างตลาด เปลี่ยนชื่อเป็นศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ
อย่างตลาด มีสถานภาพเป็นสถานศึกษาซึ่งมีผู้บริหารสถานศึกษาได้รับการแต่งตั้ง(ย้าย) ให้มา
ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้บริหารศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภออย่างตลาด

1.5 อาณาเขต อำเภออย่างตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ เดิมชื่ออำเภอปัจจิ ตั้งแต่ พ.ศ. 2451

บริเวณที่ตั้งที่ว่าการอำเภอ อยู่ที่บ้านดงเค็ง หมู่ที่ 4 ต.ดอนสมบูรณ์ ลักษณะอาคารของที่ว่าการอำเภอเป็นอาคารสร้างด้วยไม้ทั้งหลัง เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่พ.ศ. 2475 และแบ่งเขตการปกครอง ออกเป็นมณฑลจังหวัด อำเภอ ตำบลและหมู่บ้านทางราชการจึงเอาชื่อเมือง “ภูแล่นช้าง” มาเป็นชื่ออำเภอแทนอำเภอปัจจิ และต่อมาทางราชการได้ย้ายที่ว่าการอำเภอภูแล่นช้างจากบ้านดงเค็งมาตั้ง ณ. “บ้านยาง” ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของหนองหมาจอก หลังจากนั้นทางราชการจึงเปลี่ยนชื่ออำเภอจาก “ภูแล่นช้าง” เป็น “อำเภออย่างตลาด” ตามชื่อบ้านยาง ซึ่งได้รับการพัฒนาให้มีความเจริญมาจนถึงปัจจุบัน อำเภออย่างตลาดตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังต่อไปนี้ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอห้วยเม็กและอำเภอหนองกุงศรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอเมืองกาฬสินธุ์

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอม้องชัย และอำเภอกันทรวิชัย (จังหวัดมหาสารคาม)

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอเขียงยืน (จังหวัดมหาสารคาม)

1.6 สภาพชุมชน

อำเภออย่างตลาดแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 15 ตำบล 208 หมู่บ้าน รายละเอียดดัง ตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จำนวนเขตพื้นที่การปกครองของหมู่บ้านในอำเภออย่างตลาด

ที่	ชื่อตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	ที่	ชื่อตำบล	จำนวนหมู่บ้าน
1	ยางตลาด	20	2	ห้วยแก้ว	13
3	อุ่มเม็ก	12	4	นาเชือก	14
5	บัวบาน	23	6	คลองขาม	19
7	เว่อ	11	8	เขาพระนอน	9
9	อิติ้อ	12	10	นาดี	9
11	ห้วยน้ำคำ	19	12	โนนสูง	12
13	หนองอิเฒ่า	11	14	หนองตอกแป้น	10
15	ดอนสมบูรณ์	14			

การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภออย่างตลาดประกอบด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาล 8 แห่ง อบต 9 แห่ง รายละเอียดดัง ตารางที่ 7

ตารางที่ 7 จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ที่	รายชื่อ
1	เทศบาลตำบลโคกศรีครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลอู่เม่า
2	เทศบาลตำบลยางตลาด ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลยางตลาด
3	เทศบาลตำบลบัวบาน ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบัวบานทั้งตำบล
4	เทศบาลตำบลอิฐี้อ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลอิฐี้อทั้งตำบล
5	เทศบาลตำบลห้วยน้ำคำ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลห้วยน้ำคำทั้งตำบล
6	เทศบาลตำบลโนนสูง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลโนนสูงทั้งตำบล
7	เทศบาลตำบลอู่เม่า ครอบคลุมพื้นที่ตำบลอู่เม่า (นอกเขตเทศบาลตำบลโคกศรี)
8	เทศบาลตำบลเขาพระนอน ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเขาพระนอนทั้งตำบล
9	องค์การบริหารส่วนตำบลยางตลาด ครอบคลุมพื้นที่ตำบลยางตลาด (นอกเขตเทศบาลตำบลยางตลาด)
10	องค์การบริหารส่วนตำบลหัวจัว ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหัวจัวทั้งตำบล
11	องค์การบริหารส่วนตำบลเวือ่ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเวือ่ทั้งตำบล
12	องค์การบริหารส่วนตำบลหนองฮีเฒ่า ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองฮีเฒ่าทั้งตำบล
13	องค์การบริหารส่วนตำบลดอนสมบูรณ์ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลดอนสมบูรณ์
14	องค์การบริหารส่วนตำบลนาเชือก ครอบคลุมพื้นที่ตำบลนาเชือกทั้งตำบล
15	องค์การบริหารส่วนตำบลคลองขาม ครอบคลุมพื้นที่ตำบลคลองขามทั้งตำบล
16	องค์การบริหารส่วนตำบลนาดี ครอบคลุมพื้นที่ตำบลนาดีทั้งตำบล
17	องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองตอกแป้นทั้งตำบล

1.7 ประชากร

อำเภอยางตลาดมีประชากรทั้งหมด	รวม	129,302 คน
จำนวนประชากรชาย		63,943 คน
จำนวนประชากรหญิง		65,359 คน
ความหนาแน่นของประชากร		208.18 คน ต่อ ตร.กม.

1.8 สถานที่สำคัญและแหล่งท่องเที่ยว

1.8.1 หนองหมาจอก ตำบลยางตลาด

1.8.2 สวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ ตำบลยางตลาด

1.8.3 วนอุทยานวังไทรงาม ต.หนองฮีเฒ่า

1.8.4 หนองหญ้าม้า ตำบลอิฐี้อ

1.9 เทศกาลที่สำคัญ รายละเอียดดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 เทศกาลประเพณีของอำเภอปางตลาด

ที่	ชื่อเทศกาล	สถานที่	ช่วงเวลา
1	ประเพณีบุญบั้งไฟ	สำนักงานเทศบาล ตำบลปางตลาด	เดือนมิถุนายน ของทุกปี
2	ประเพณีบุญคุณลาน	ที่ว่าการอำเภอปางตลาด	เดือนมกราคม ของทุกปี
3	ประเพณีสงกรานต์	สำนักงานเทศบาลตำบลปางตลาด	13 เมษายน ของทุกปี
4	ประเพณีลอยกระทง	สำนักงานเทศบาลตำบลปางตลาด	วันเพ็ญเดือน 12 ของทุกปี
5	งานจ๊ว	สำนักงานเทศบาลตำบลปางตลาด	21-30 พฤศจิกายน ของทุกปี

1.10 ทำเนียบผู้บริหารศูนย์ กศน.อำเภอปางตลาด รายละเอียดดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ทำเนียบผู้บริหารศูนย์ กศน.อำเภอปางตลาด

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	พ.ศ.
1	นายสมมารท คล้ายเลื่อน	ผู้ประสานงาน	2530 ถึง 2534
2	นายทรงวิทย์ จันโทมุข	หัวหน้าศูนย์ฯ	2534 ถึง 2536
3	จ.ส.อ.สุรพร สุทธิประภา	ผู้อำนวยการ	2537 ถึง 2545
4	นายอำนาจ พึ่งศักดิ์ศรี	ผู้อำนวยการ	2545 ถึง 2546
5	นายเรืองยศ ปรีดี	ผู้อำนวยการ	2546 ถึง 2548
6	นายคมสัน ฆารไสว	ผู้อำนวยการ	2548 ถึง 2551
7	นายภูมิใจ เนียมบุญ	ผู้อำนวยการ	2551 ถึง 2554
8	นายกฤษกร สัตย์บัณฑิต	ผู้อำนวยการ	2555 ถึง ปัจจุบัน

2. โครงสร้างสถานศึกษา

แผนภาพที่ 3 โครงสร้างการบริหารงานศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภออย่างตลาด

ศูนย์การศึกษาอิสระและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอต่าง ๆ แบ่งการบริหารออกเป็น 3 กลุ่มงาน กลุ่มงานอำนวยการ กลุ่มจัดการศึกษาอิสระและศึกษาตามอัธยาศัยและกลุ่มภาคีเครือข่ายและกิจการพิเศษ แต่ละกลุ่มงานมีพนักงานราชการเป็นหัวหน้ากลุ่มงานคนละ 1 คน ควบคุมกำกับดูแลการปฏิบัติงานของคณะครูศูนย์การเรียนชุมชน โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาทำหน้าที่ร่วมกำหนดนโยบาย แผนพัฒนาของสถานศึกษาให้ความเห็นชอบและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของสถานศึกษา

3. งบประมาณที่ได้รับ

- 3.1 เงินงบประมาณ 4,305,243 บาท
3.2 เงินนอกงบประมาณ 223,511.71 บาท

4. การใช้จ่ายงบประมาณ ประจำปี 2554

ตารางที่ 10 การใช้จ่ายงบประมาณ ประจำปี 2554

งาน โครงการ กิจกรรม (รหัส งบประมาณการใช้จ่าย)	งบประมาณ		คิดเป็นร้อยละ	หมายเหตุ
	รับจัดสรร (บาท)	ใช้จ่ายแล้ว (บาท)		
1. การจัดการศึกษาต่อเนื่อง รหัส 04004(300)	1,146,250	1,146,250	100	
2. การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย รหัส 04005 (300)	204,580	204,580	100	
3. ค่าหนังสือเรียน รหัส 500002	934,743	934,743	100	
4. พัฒนาคุณภาพผู้เรียน รหัส 500005 (นโยบาย 15 ปีเรียนฟรีอย่างมีคุณภาพ)	1,039,191	1,039,191	100	
5. รายจ่ายตามแผน ค่าใช้จ่ายรายหัวนักศึกษาชั้น พื้นฐาน	850,479	850,479	100	
6. โครงการส่งเสริมการอ่าน	100,000	100,000	100	
7. โครงการรณรงค์ส่งเสริม ประชาธิปไตย	24,000	24,000	100	
8. คุ้มครองการศึกษาพื้นฐาน รหัส 500006	-	-	-	
9. ค่ากิจกรรม กศน.ตำบล (ICT)	6,000	6,000	100	

5. สิ่งอำนวยความสะดวก

5.1 อาคารสถานที่

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอขามเฒ่า มีอาคารที่อยู่ในบริเวณห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” มีอาคารจำนวน 3 หลัง ประกอบด้วยอาคารอำนวยการและอาคารเพื่อใช้เป็นสำนักงานในการให้บริการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบและการจัดการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ และ กศน.ตำบลขามเฒ่า นอกจากนี้มีสถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมนักศึกษา แต่ละตำบลที่เข้าร่วมกัน และยังมีอาคาร กศน.ตำบลที่กระจายอยู่ทุกตำบลที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนแต่ละตำบล จำนวน 15 แห่ง รวมจำนวนอาคารทั้งสิ้น 19 หลัง(รวมอาคารห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”)

5.2 สาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวก ประกอบด้วย

5.2.1 เครื่องคอมพิวเตอร์ จำนวน 28 เครื่องสำหรับใช้งานธุรการจำนวน 2 เครื่องสำหรับให้บริการอินเทอร์เน็ตในห้องสมุดประชาชนอำเภอ จำนวน 3 เครื่อง สำหรับใช้งานทะเบียนนักศึกษา จำนวน 3 เครื่อง ใช้จัดการเรียนการสอนและการบริการสืบค้นข้อมูลทั้งในกศน.ตำบล จำนวน 15 เครื่อง และใช้ในงานการเงินบัญชีและงานพัสดุ จำนวน 2 เครื่อง คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ค จำนวน 2 เครื่อง คอมพิวเตอร์สำหรับผู้บริหาร จำนวน 1 เครื่อง

5.2.2 กล้องถ่ายภาพดิจิทัล จำนวน 3 เครื่อง สำหรับใช้ในงานจัดการเรียนการสอน งานโฆษณา ประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรม กศน.

5.2.3 เครื่องถ่ายเอกสาร จำนวน 1 เครื่อง

5.2.4 เครื่องรับส่งโทรสาร จำนวน 1 เครื่อง (ใช้ในห้องสมุดฯ และ

สำนักงาน)

5.2.5 เครื่องรับโทรศัพท์ จำนวน 1 เครื่อง (ใช้ในห้องสมุดฯ และ

สำนักงาน)

5.2.6 เครื่องพิมพ์ Printer จำนวน 22 เครื่อง (กศน.ตำบล 15 เครื่อง)

5.2.7 ชุดเครื่องขยายเสียง จำนวน 1 ชุด

5.2.8 ชุดเครื่องขยายเสียงไร้สาย (ชุดเล็ก) จำนวน 16 ชุด

5.2.9 ชุดโปรเจกเตอร์ จำนวน 1 ชุด

5.2.10 จานดาวเทียม จำนวน 10 ชุด

5.2.11 ทีวีสี 21 นิ้ว จำนวน 10 เครื่อง

5.2.12 เครื่องเล่น DVD จำนวน 10 เครื่อง

6. แหล่งเรียนรู้สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอขามเฒ่า

6.1 กศน.ตำบล

ตารางที่ 11 ผู้รับผิดชอบ กศน.ตำบลในพื้นที่อำเภอยางตลาด

ชื่อ กศน.ตำบล	ที่ตั้ง	ผู้รับผิดชอบ
กศน.ตำบลยางตลาด	209 หมู่ที่ 20 ต.ยางตลาด	1.นางอรยา แจ่มภา 2.นางมยุรา ภูบุญทอง 3.น.ส.นพินดา เหล่าเดช 4.น.ส.แพรวนภา ทิพวงษ์
กศน.ตำบลหัวนาคำ	หมู่ที่ 8 ต.หัวนาคำ	1.นางคลอใจ ภูโอบ 2.นายธวัชชัย ศรีชัดเค้า 3.นางสุพัตรา อารีเอื้อ
กศน.ตำบลโนนสูง	94 หมู่ที่ 7 ต.โนนสูง	1.นายวัฒนา อุ่นบุญ 2. น.ส.สุรีพร โรจนาศรี
กศน.ตำบลอิติ๋อ	หมู่ที่ 10 ต.อิติ๋อ	1.นางมัลลิกา ปะมารเต 2.นางยุทอง ภูแต้มนิล 3.น.ส.อรอุมา ภูครองนา
กศน.ตำบลคลองขาม	หมู่ที่ 18 ต.คลองขาม	1.นางมัลลิกา ปะมารเต 2. นายเรืองฤทธิ์ ถิตย์พงษ์ 3.น.ส.สุทธิลักษณ์ ภูอิน้อย
กศน.ตำบลหนองอิเฒ่า	หมู่ที่ 1 ต.หนองอิเฒ่า	1.นางอรยา ผาข้างเผือก 2.นางอัญชลี พิมพ์ทอง 3.น.ส.ดรุณี กุณรักษ์
กศน.ตำบลหนองตอกแป้น	259 หมู่ที่ 5 ต.หนองตอกแป้น	1.นางพิทยา ฆารเสถียร 2.นายอัครพล ศิริทัพ 3. นางบุษบา ประดิษฐ์
กศน.ตำบลหัวงัว	หมู่ที่ 8 ต.หัวงัว	1.นางบุญสิริกกร ชื่นจิต 2.นางพิมพ์ใจ ส่องแสง 3.นายอานนท์ ศิริทรัพย์วัฒนา นันท์
กศน.ตำบลนาดี	หมู่ที่ 9 ต.นาดี	1.นางพิทยา ฆารเสถียร 2.น.ส.สุภาพร ภูสมนึก 3.นายนิวัฒน์ ภูหงษ์เพชร

ชื่อ กศน.ตำบล	ที่ตั้ง	ผู้รับผิดชอบ
กศน.ตำบลอู่เม่า	หมู่ที่ 1 ต.อู่เม่า	1.นายสว่าง แก้วไตรรัตน์ 2.นางพรยาภรณ์ ปัญญาดิษฐ์ 3.น.ส เจษสุดา ผจงศิลป์ 4.นายเสกสรร สุวรรณรักษ์
กศน.ตำบลดอนสมบูรณ์	หมู่ที่ 6 ต.ดอนสมบูรณ์	1.นางบุญสิริกกร ชื่นจิต 2.นางจรีรัตน์ ภูแทนนา 3.น.ส.เกวลิน วารีพิน
กศน.ตำบลบัวบาน	หมู่ที่ 1 ต.บัวบาน	1.นางประนอม นิสั่งภาค 2.น.ส.ธิดาภรณ์ ภูคทอง 3.นางธัญญาพร ศรีสุราช 4.น.ส.รัตนารมย์ ภูแปง
กศน.ตำบลนาเชือก	หมู่ที่ 12 ต.นาเชือก	1.นางประนอม นิสั่งภาค 2.นายนครินทร์ ปรีดี 3.น.ส.นลิน ศรีวงศ์แสง
กศน.ตำบลเว่อ	หมู่ที่ 11 ต.เว่อ	1.นายสว่าง แก้วไตรรัตน์ 2.น.ส.ศิริวรรณ ภูมิ่งเดือน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ฉัฐรส หูเต็ม ภิเชก จันทรเอี่ยม และอรสา โกศลานั้นทกุล (2553 : 52-54) ได้ทำการศึกษาและเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดบริการการศึกษาในเรือนจำเขตจังหวัดปทุมธานี ทั้งหมด 4 ด้าน คือ ด้านสื่อประกอบการเรียนด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านครูผู้สอน และด้านการวัดผลและประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า 1. ความพึงพอใจในการจัดบริการการศึกษา พบว่า โดยภาพรวม นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านครูผู้สอน และด้านการวัดประเมินผล นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านสื่อประกอบการเรียน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนนักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง 2. การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดบริการการศึกษาในเรือนจำเขตจังหวัดปทุมธานีจำแนกตามระดับชั้น และขนาดสถานศึกษา พบว่า 2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดบริการการศึกษาในเรือนจำเขตจังหวัดปทุมธานีจำแนกตามระดับชั้น พบว่า นักศึกษาที่เรียนในระดับชั้นที่ต่างกัน โดยภาพรวมมีความพึงพอใจต่อการจัดบริการการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษาที่เรียนในระดับชั้นที่ต่างกันมีความพึงพอใจแตกต่างกันในด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัด

ประเมินผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดบริการการศึกษาในเรือนจำเขตจังหวัดปทุมธานีจำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า นักศึกษาที่เรียนในขนาดสถานศึกษาต่างกัน โดยภาพรวม มีความพึงพอใจต่อการจัดบริการการศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษาที่เรียนในขนาดสถานศึกษาต่างกัมีความพึงพอใจแตกต่างกันทุกรายด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดาธินี ตามเพิ่ม (2553 : 45-48) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายของครูผู้สอน กรณีศึกษาเฉพาะ ครูผู้สอน กศน.ตำบลไผ่ล้อม ผลปรากฏว่านักศึกษามีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายของครูผู้สอนในระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 23.15 ระดับมากร้อยละ 62.23 ระดับปานกลางร้อยละ 11.61 ระดับน้อย และระดับน้อยที่สุดไม่มี

ยุโสภ นุ่งอาทลี (2553 : 62-65) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดจำปา ผลการวิจัยพบว่าความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวัดจำปา โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ ด้านการประเมินผล การเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านเนื้อหาหมวดวิชา และด้านผู้เรียนและด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

อนันต์ ชิตะประุระ (2552 : 51-52) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการสอนของครูศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเมืองชลบุรี และเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาจำแนกตามเพศ และอายุ ผลการวิจัยพบว่า 1. นักศึกษา มีความพึงพอใจต่อการสอนของครู 8 ชั้นตอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความพึงพอใจในระดับมาก ทุกด้าน โดยชั้นตอนที่นักศึกษามีความพึงพอใจลำดับที่ 1 คือ ชั้นตอนที่ 7 สืบสานรายคน รองลงมาคือ ชั้นตอนที่ 8 สรุปผล กศน. และชั้นตอนที่ 6 มากมีวิชาการตามลำดับ ส่วนชั้นตอนที่นักศึกษามีความพึงพอใจลำดับสุดท้ายคือชั้นตอนที่ 3 ด้านรายบุคคล 2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของความพึงพอใจของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนที่มีต่อการสอนของครู 8 ชั้นตอน จำแนกตามเพศ และอายุ พบว่า ความพึงพอใจในภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

สิริพร บ่อพิมาย (2550 : 71-72) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนิสิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป ที่มีต่อการเรียนการสอนของวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจมหาวิทยาลัยบูรพา ปีการศึกษา 2549 ผลการวิจัยพบว่า 1. นิสิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไปมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนของวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจมหาวิทยาลัยบูรพา ปีการศึกษา 2549 ด้านเนื้อหาวิชา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านอาจารย์ผู้สอน และด้านห้องสมุดในระดับมาก 2. นิสิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไปมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนของ

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจมหาวิทยาลัยบูรพา ปีการศึกษา 2549 จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ รายได้ และช่วงเวลาเรียนของนิสิตแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จรรยา จิรชีวะ (2549 : 58) ได้ศึกษาความพึงพอใจและเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนที่มีต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียน หลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของ ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอในจังหวัดลำปาง พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากและนักศึกษาต่างสถานศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ต่างกัน

บำรุง รอดกร (2549 : 57) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนิสิตคณะพลศึกษาที่มีต่อ งานบริการการศึกษาของคณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้าน บริการวิชาการ ด้านทะเบียนนิสิต ด้านกิจการนิสิต ด้านบริการอนามัย และด้านสื่อการศึกษา และเพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของนิสิตทั้ง 5 ด้าน จำแนกตามเพศ ชั้นปีที่กำลังศึกษาและ สาขาวิชา ผลการวิจัย พบว่า นิสิตมีความพึงพอใจต่องานบริการการศึกษาของคณะพลศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความพึงพอใจในระดับมาก คือ ด้านบริการวิชาการ และด้านสื่อการศึกษา นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง นิสิตคณะพลศึกษาที่มีเพศแตกต่างกัน มีความพึงพอใจโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ส่วน นิสิตคณะพลศึกษาที่มีชั้นปีที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สำนักวิจัยและบริการวิชาการ (2545-2546 : 56-58) ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของ ผู้ใช้บริการของบัณฑิตสถาบันราชภัฏกาญจนบุรี จากการศึกษาวิจัยพบว่าความพึงพอใจต่อ ความสามารถในการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของบัณฑิตด้านความรู้ความสามารถอยู่ในระดับ มาก 5 อันดับแรกคือ การทำงานร่วมกับผู้อื่น การใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน มีความรู้ เกี่ยวกับงานในหน้าที่รับผิดชอบ การพัฒนาตนเองให้ทันสมัยอยู่เสมอ และการตัดสินใจอย่างมี เหตุผล ประเด็นที่มีความพึงพอใจระดับปานกลาง คือ ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ด้าน คุณธรรมจริยธรรม อยู่ในระดับมาก 5 อันดับแรก คือ ความซื่อสัตย์ การให้ความร่วมมือกับ บุคลากรหน่วยงาน สัมมาคารวะ ความรับผิดชอบเอาใจใส่ต่องานในหน้าที่ ระเบียบวินัยเคารพ กฎเกณฑ์ของหน่วยงานและสังคม ด้านบุคลิกภาพ อยู่ในระดับมาก 5 อันดับแรก คือ มนุษย์ สัมพันธ์ที่ดี แต่งกายสุภาพ สะอาด ถูกกาลเทศะ ปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม ความ ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมาย พุดจาไพเราะ อ่อนหวาน อ่อนน้อมถ่อมตน ความต้องการบัณฑิต จำแนกตามสาขาวิชา พบว่า สาขาวิชาการศึกษา ต้องการโปรแกรมวิชาคอมพิวเตอร์ ภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์ ตามลำดับ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ ต้องการโปรแกรมวิชา วิทยาการคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และเคมี ตามลำดับ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ต้องการ โปรแกรมวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ภาษาอังกฤษธุรกิจและรัฐประศาสน ศาสตร์ ตามลำดับ สาขาวิชาบริหารธุรกิจ ต้องการโปรแกรมวิชาบริหารธุรกิจ (การบัญชี) คอมพิวเตอร์ธุรกิจ และการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ระดับปริญญาโท ต้องการสาขาวิชา สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา และสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Chiu. (2002 : 2325-A) ได้ศึกษาการรับรู้ของครูและผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพในไต้หวัน โดยศึกษาครูและผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเมืองไทเป เพื่อศึกษาการรับรู้ว่ากลุ่มศึกษา (Study Groups) เป็นวิธีการที่เหมาะสมในการพัฒนาวิชาชีพของครูหรือไม่ การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้แบบสำรวจในเชิงปริมาณและการสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยแสดงว่า 1. ทั้งครูและผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในไต้หวัน ยอมรับว่ากลุ่มศึกษา (Study Groups) เป็นวิธีการพัฒนาวิชาชีพแบบเป็นทางการที่เหมาะสม เพราะสามารถเชื่อมโยงกับการสอนจริง และเพราะเปิดโอกาสให้ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนครู 2. เจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการพัฒนาวิชาชีพมีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อการรับรู้ของครู 3. แรงจูงใจของครูมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของโปรแกรมการพัฒนาวิชาชีพ

Cooper. (2002 : 3634-A) ได้ศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำที่มีต่อการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนด้วยกระบวนการพัฒนาบุคลากร โดยศึกษาครูใหญ่และผู้บริหารดีเด่นในชิคาโก โดยใช้ทั้งแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยแสดงว่าภาวะผู้นำของครูใหญ่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาครูและนักเรียน มีความต้องการที่จะพัฒนาวิชาชีพในด้านต่างๆ ดังนี้ กลยุทธ์ในการบริหารชั้นเรียน ทักษะในการประเมินผลนักเรียน ความรู้ในกระบวนการเปลี่ยนแปลง ทักษะที่เอื้อต่อการสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

Karen. et al. (1998 : 1596-1564) ทำการศึกษาเรื่องความพึงพอใจของนักศึกษาเมื่อได้รับคำแนะนำด้านวิชาการจากอาจารย์ ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจคำแนะนำของอาจารย์สูง คือเห็นด้วยที่สุด ร้อยละ 2 โดยนักศึกษาจะเล่าประสบการณ์การให้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาให้กับนักศึกษาช่วยกำหนดตารางการเรียนรวมทั้งมีส่วนสำคัญต่อการวางแผนการเรียนและผลการลงทะเบียนวิชาต่างๆในแต่ละภาคการศึกษาเสนอว่า ผลการศึกษาสะท้อนให้คำแนะนำของอาจารย์ ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาสามารถนำตัวบ่งชี้ความพึงพอใจของนักศึกษาเป็นเครื่องมือในประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถาบันด้านอื่น ๆ ซึ่งรวมถึงการเรียนการสอนในชั้นเรียนด้วย

Panagos. (1985 : 3503) ได้วิจัยเรื่องความพึงพอใจในการทำงานและสิ่งที่น่าสนใจสำคัญในการดำรงชีพของผู้บริหารการศึกษา จำนวน 280 คน ในเขตทะเลทราย ของสหรัฐฯ ศึกษาทั้งกลุ่มประชากร ศึกษาธิการ ผู้ช่วยศึกษาธิการ อาจารย์ใหญ่ และผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ โดยศึกษาใน 6 องค์ประกอบ ได้แก่ งานที่ทำ การนิเทศ เพื่อนร่วมงาน เงินเดือน และโอกาสที่จะได้รับเลื่อนตำแหน่ง ใช้แบบสอบถาม JDI พบว่า ระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร การศึกษาในองค์ประกอบดังกล่าวไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Sergiovanni. (1980 : 1235-A) ได้ศึกษาเรื่ององค์ประกอบที่ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานของครู โดยศึกษาจากครูโรงเรียนทั้งในเมืองและชุมชน ในเขตการศึกษาต่างๆ ของมอนโรคาไนท์ รัฐนิวยอร์ก จำนวน 3,682 คน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะทราบว่า ปัจจัยที่จะ

ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน มีความสัมพันธ์กันหรือไม่ และเพื่อศึกษาว่า เพศ ตำแหน่ง ประเภทของโรงเรียนมีผลต่อปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดความพึงพอใจและไม่พอใจในการทำงาน ความเป็นอิสระไม่ขึ้นแก่กันและพบว่ากลุ่มปัจจัยที่ทำให้ครูพึงพอใจในการทำงาน เป็นองค์ประกอบของการทำงานสำคัญที่สุด ส่วนเพศ ตำแหน่งและประเภทของโรงเรียนไม่มีผลทำให้ปัจจัยในความพึงพอใจในการทำงานแตกต่างกัน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่าการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานและวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่สถานศึกษา หรือหน่วยงานทางการศึกษาจะต้องรับฟังความคิดเห็นและความพึงพอใจที่เกิดจากความรู้สึกที่ดีและมาจากจิตใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ของศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในระดับต่างๆ เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบท ศักยภาพผู้เรียน และจิตวิทยาการเรียนการสอน ตามบริบทสถานศึกษาและผู้เรียน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งถือว่าเป็นข้อมูลที่ช่วยให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ตามศักยภาพ สามารถนำไปปรับใช้กับการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY